

Iz sveta tišine

35 let oddaje Prisluhnimo tišini

Začetki gledališke dejavnosti

Trideseta obletnica Evropske zveze gluhih

Filmski festival gluhih

Ko slušni aparat ni več dovolj

Obvestilo uredniškega odbora

Pred vami je novembrska številka glasila Iz sveta tišine, v kateri boste našli zanimivosti iz življenja gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom. Prejšnja, obsežna številka je bila posvečena praznovanju mednarodnega dneva gluhih, ki je letos potekalo v Kopru, mednarodnim novicam in zanimivostim iz društev. Tokratno številko posvečamo praznovanju petintridesetih let oddaje Prislunhimo tišini, ki nastaja v koprodukciji Televizije Slovenija in Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Preberete pa lahko tudi, kaj se je v tem času dogajalo v naših društvih. Zahvaljujemo se vam za prispevke in upamo, da boste z nami sodelovali tudi v prihodnje.

Če bi želeli tudi sami napisati kakšen prispevek, ste pristrčno vabljeni, da ga pošljete po elektronski pošti ali na naslov Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, **s pripisom 'za IST'**.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite prejemati, vas vabimo, da nam na naslov Zveze ali po elektronski pošti sporočite svoje ime, priimek ter naslov, da vas uvrstimo med njegove prejemnike.

Ne pozabite tudi na spletno glasilo IST, ki je dosegljivo na spletni strani www.zveza-gns.si.

Še vedno velja vabilo za dejavno sodelovanje pri ustvarjanju našega skupnega glasila Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Uredništvo

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo. Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Pošiljanje pisnega in slikovnega gradiva za glasilo IST

V uredništvo prihajajo različne vrste datotek in fotografij za objavo. Radi bi vas vnovič spomnili na že napisana navodila, kako in v kakšni obliki je treba pripraviti in poslati datoteke. Le ob upoštevanju navodil bomo lahko zagotovili kakovost našega tiskanega medija.

BESEDILNE DATOTEKE

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

SLIKOVNE PRILOGE

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije narejene s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega čitalca, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvirno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB. Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument! Ko boste besedilo v Wordu poslali po elektronski pošti, zraven pripnite še fotografije v formatu jpg. Če poslane fotografije in besedila ne bodo ustrezala navodilom, bomo članke prisiljeni zavrniti oziroma jih objaviti brez fotografij.

Uredništvo

Izdajatelj: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, Ljubljana, telefon: 01/500 15 00, telefaks: 01/500 15 22 **Spletna stran:** www.zveza-gns.si **Urednik:** Adem Jahjefendić, urednistvo.ist@zveza-gns.si **Uredniški odbor:** Franc Forštner, Aleksandra Rijavec Škerl, Tine Jenko, Robert Žljajpah, **Lektorica:** Anita Jurič **Oblikovanje:** ARTMEDIA **Tisk:** Tiskarna DTP Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. V posameznih primerih mnenja posameznikov ne izražajo obvezno tudi mnenja ZDGNS. Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo častdrugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografiji na naslovnici: Dr. Ljerka Bizilj in Mladen Veršič **Foto:** Arhiv ZDGNS

November ali listopad je enajsti mesec gregorijanskega koledarja, sicer pa je štel za deveti mesec po starem rimskem koledarju. Beseda »novem« namreč v latinščini pomeni devet.

Že samo ime nam pove, da je to čas, ko se narava pripravlja na zimsko spanje in listje pada z dreves. Ali ste vedeli, da se november konča na isti dan v tednu kot avgust?

Začetek novembra zaznamujejo nekateri prazniki, eni bolj, drugi manj veseli. Mesec se prične z dnevom spomina na mrtve, ki je v Sloveniji državni praznik in se praznuje 1. novembra. Ta praznik pri mnogih vzbuja različne občutke, tako pozitivne kot negativne.

V mesecu novembru se nato vse vrte okoli vina – trgatve so za nami in v vinskih kletah se grozdje spreminja v vino. Martinovo ali god svetega Martina iz Toursa je dan, na katerega se evropske države na raznolik način spominjajo svetnika, ki je dal svoj plašč beraču, da bi lahko skrnil revščino. Martinovo (11. november) torej zaključuje jesensko delo in pri nas je to splošno priljubljen star ljudski praznik, še posebej zato, ker je povezan z vinom. Okrog tega dne se mošt spremeni v vino. Ljudski rek pravi, da je martinovo »jesenski pust«. Ob praznovanju v vinorodnih predelih potekajo pojedine, pri katerih so najpogosteje na jedilniku gosi in mlinci. Ta praznik ima svoj izvor v poganskih obredjih; bil je čas zahvalnih daritev za letino in uspešno pašo, čas

priprave zalog za zimo, čas kolin in blagoslavljanja črede. V jesenskih slavjih in pojedinah so se naši poganski predniki zahvaljevali bogovom za dobro letino, hkrati pa so jih prosili za ponovitev obilja v prihodnjem letu. Zaradi splošne priljubljenosti cerkev med pokristjanjevanjem praznika ni odpravila, ampak ga je zaznamovala z znanim svetnikom, svetim Martinom.

Vendar pa martinovo ni edini praznik, povezan z vinom in vinsko trto. Prvi tovrstni praznik v letu je na urbanovo, 25. maja. Takrat vinogradniki prvič določijo, kakšna bo letina, saj se po trtnem cvetu vidi, kakšni bodo grozdi in koliko jih bo. 27. decembra pa sledi zadnje vinsko praznovanje v letu – šentjanževo, ko se vino blagoslavlja.

Kadar je mesec november lep in suh, je to idealna priložnost, da se odpravite v naravo in občudujete lepe škrlatne barve, ki jih ponuja ta letni čas. Lepo vreme lahko odlično izkoristite za pohode po okoliških hribih, kjer je veliko sonca in je temperatura še bolj prijazna kot v dolinah. Pri tem ne smemo pozabiti na dobro obutev, ki skrbi, da se počutimo varno in udobno.

Če na mrtvih dan dežuje, se huda zima pričakuje.

Če listopada mokro zemljo sneg pokrije, bo malo prida za kmetije.

Adem Jahjefendić

S sekretarjeve mize

»Če se tvoje ime vpiše v knjigo svetovnih rekordov, bo tam ostalo le toliko časa, dokler se ne pojavi nekdo, ki je malenkost hitrejši, boljši, močnejši ... Če pa človeka spoštuješ, bo to trajalo večno.«

Svet za elektronske komunikacije

Mnenje Sveta za elektronske komunikacije jasno in temeljito povzema vse zakonske podlage in predpise, ki urejajo dostopnost informacij in komunikacij za vse invalide, še posebej senzorne, med katerimi so gluhi in naglušni, gluhoslepi in osebe s polževim vsadkom. Dolgoletno delo Zveze na tem področju, ko smo osveščali številne javne ustanove, jim stvari utemeljevali in razlagali, je obrodilo izredno pomemben temeljni akt, ki je podlaga številnim aktivnostim za v prihodnje. Dostopnost do informacij in komunikacij je temeljnega pomena za osebe z okvaro sluha. Vkolikor pride do kršitev teh pravic, se lahko to tudi sodno izpodbija.

Odločba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije

Zaključila se je večletna bitka in agonija glede pravice gluhih študentov do spremljanja predavanj v znakovnem jeziku. Generacije gluhih študentov so predčasno prekinile s študijem, saj jim fakultete niso bile dostopne. Tudi naglušni se soočajo z velikimi izzivi glede dostopnosti predavanj in številnih programov fakultet. Prvo večjo bitko za pravice gluhih študentov je začel Srečo Dolanc, nadaljevala pa je Daša Peperko. Slednja je svojo pravico uveljavljala tudi po sodni poti ter s pomočjo Zveze bitko tudi dobila. Nemogoče je naštevati vse aktivnosti in pravna sredstva v zvezi s tem v teh nekaj letih, najpomembnejše pa je poudariti, da je Vrhovno sodišče Republike Slovenije odločilo, da imajo gluhi študentje pravico do tolmača in da morajo sredstva za to zagotoviti fakultete. Ob začetku študijskega leta 2015/2016 beležimo prve pozitivne odmeve gluhih študentov pri pridobivanju tolmačev za spremljanje predavanj. Gre za novo sodno prakso, ki je uveljavljena za vse nove generacije gluhih študentov na vseh univerzah v Sloveniji. Zahvala gre obema študentoma, ki sta oralna ledino in na svojih plečih izborila to posebno pravico za vse gluhe študente. Sedaj ni več izgovorov, da gluhi ne bi segali po višji izobrazbi.

Lahko berljiva in razumljiva oblika Vodnika po pravicah invalidov

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je izdalo lahko berljivo in v znakov-

nem jeziku razumljivo obliko Vodnika po pravicah invalidov. Gre za še en poseben pravni dokument, ki gluhe in naglušne osebe ozavešča, informira in opolnomoči pri iskanju svojih pravic in dolžnosti. Zagotovo zelo pomemben dokument na področju zakonodaje gluhih in naglušnih.

Vlada Republike Slovenije potrdila Akcijski načrt za jezikovno opremljenost in Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje

Vlada Republike Slovenije je potrdila oba akcijska načrta, v kar smo na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije in Združenju tolmačev vložili ogromno dela, časa in truda. Akcijska načrta nista popolnoma usklajena z našimi predlogi, kar močno obžalujemo. Zaznati je, da uradniki še vedno v celoti ne priznavajo statusa slovenskega znakovnega jezika. Zagotovo sta oba načrta izredno pomembna za naše nadaljnje delo in pri sprejemanju poročil o uspešnosti izvajanja Nacionalnega programa za jezikovno politiko bomo izredno pozorni na vse pomanjkljivosti, ki niso vključene v oba ta akcijska načrta in celotno resolucijo. Ne glede na vse skupaj pa sta to temeljna dokumenta, na katerih je treba stvari graditi, jih izboljšati, in ne smemo dopustiti, da bo kdajkoli slabše.

Petintrideseta obletnica oddaje Prisluhnimu tišini na RTV Slovenija

Z velikim veseljem smo z vodstvom RTV Slovenija obeležili prav posebno, 35. obletnico neprekinjenega predvajanja oddaje Prisluhnimu tišini. Zveza v sodelovanju z RTV Slovenija skupaj soustvarja to oddajo, ki je druga najstarejša oddaja na RTV Slovenija, kar ji daje posebno vrednost. Oddaja je v vseh letih preseгла svoj namen informiranja, saj dandanes odpira številna vrata določevalcev, prispeva k promociji in razvoju znakovnega jezika in je neprecenljiv zgodovinski vir. Na obletnico smo povabili vse prve kreativne idejnik, vse dosedanje urednike, sodelavce, ki so jo dlje časa soustvarjali, in številne druge gluhe sodelavce. Veseli smo bili vsakega, ki se je vabilu odzval, predvsem pa partnerjev na RTV Slovenija, brez katerih to ne bi bilo mogoče. Posebna zahvala dr. Ljerki Bizilj za njeno veliko podporo in sodelovanje.

Mag. Aljoša Redžepovič, mag. Tina Grošelj, dr. Ljerka Bizilj, Mladen Veršič

Košarkarska zveza Slovenije in Teniška zveza Slovenije sodelujeta s Športno zvezo gluhih Slovenije

V skladu z obstoječo zakonodajo vodimo ločene pogovore z vsemi nacionalnimi športnimi zvezami, naj v svoje programe vključujejo šport invalidov. Gluhi in naglušni športniki so marsikje vključeni v redne klube in športne programe, zato je treba

Sodelovanje s Košarkarsko zvezo Slovenije

zagotoviti sprotno medsebojno sodelovanje tako na področju strokovnega sodelovanja kot sodelovanja pri nakupu opreme, organizacije priprav in tekmovanj. Poleg teh dveh športnih zvez aktivno sodelujemo tudi s športnimi zvezami na področju odbojke, futsala, atletike, bowlinga, kegljanja ter vseh tistih športov, kjer so gluhi bolj aktivni.

Zavod za oskrbo na domu

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je z obema ljubljanskima društvoma obiskala Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, ki ga vodi Lili Batič, nam dobro znana še iz vodenja Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana. Toplo so nas sprejeli in predstavili številne storitve za aktivno in kvalitetno staranje gluhih in naglušnih v domačem okolju. Dogovorili smo se za sodelovanje, ki ga bosta z njimi vodili obe društvi za vse gluhe in naglušne, živeče na območju Mestne občine Ljubljana. Zagotovo je to posebno področje dela, saj se prebivalstvo vedno bolj stara in izzivi, ki jih prinaša starost, ne prihranijo nikomur, še posebej pa jih občutijo ranljivejše skupine, med katerimi so zagotovo na zelo visokem mestu gluhi in naglušni.

Prijazno staranje doma

Zavod za oskrbo na domu Ljubljana

V Zavodu za oskrbo na domu Ljubljana želimo vsa, ki se zaradi starosti, invalidnosti ali kronične bolezni ne morejo oskrbovati sami, nuditi tople in prijazenje življenje na svojem domu.

Zavod za oskrbo na domu

Obiski poslanskih skupin v Državnem zboru Republike Slovenije

Nadaljujejo se obiski poslanskih skupin v Državnem zboru RS, kjer sproti obveščamo poslance o aktualnih temah. Največji poudarki so o posebnih potrebah gluhih in naglušnih pri dostopnosti do informacij in komunikacij, dolgotrajne oskrbe in

Mladen Veršič in Franc Jurša

osebne asistencije ter drugih specifičnih potrebah. Nekateri poslanske skupine so poslanska vprašanja podale na različna ministrstva, kar kaže na visoko stopnjo zaupanja in sodelovanja med Zvezo in Državnim zborom.

Ko slušni aparat ni več dovolj – polžev vsadek

Zveza je izdala novo strokovno publikacijo za osebe, ki so v fazi razmišljanja o polževem vsadku oziroma so ga že prejele. V publikaciji se podrobneje opredelijo postopki pred implantacijo, sam postopek implantacije in aktivnosti po implantaciji. Namenjena je tudi vsem strokovnim sodelavcem, ki delajo na tem področju, z namenom svetovanja in informiranja. Zahvala Darji Pajk in Ademu Jahjefendiću, ki sta publikacijo uredila.

Zloženka – polžev vsadek

Posvet Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije

Udeležili smo se dvodnevne posveta Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije na temo v zvezi z integralno državno invalidsko politiko z vidika izvajanja mednarodne Konvencije o pravicah invalidov, zakonskega uvajanja osebne asistencije ter posvetovanja o strategijah za učinkovito zastopanje interesov invalidov in invalidskih organizacij.

Ministrca za kulturo sprejela predstavnike Zveze

Ministrca za kulturo mag. Julijana Bizjak Mlakar se je s številnimi sodelavci iz ministrstva sestala s predstavniki Zveze zaradi dostopnosti medijskih vsebin za gluhe in naglušne osebe. Pogovorili smo se o možnostih sodelovanja pri obeležitvi dneva slovenskega znakovnega jezika, predstavili smo številne naše programe ter se dogovorili, da bodo podprli prizadevanja Zveze o dostopnosti avdiovizualnih in spletnih vsebin javnih medijev in inštitucij.

Matjaž Juhart, ministrca mag. Julijana Bizjak Mlakar in Mladen Veršič

Trideseta obletnica Evropske zveze gluhih in obisk slovenskih poslancev v Evropskem parlamentu

Predstavniki Zveze so se na povabilo Evropske zveze gluhih (EUD) udeležili slavnostne konference ob 30. obletnici delovanja EUD, ki je potekala v prostorih Evropskega parlamenta. Prisluhnili smo številnim vsebinsko zanimivim predavanjem, se udeležili vodenega ogleda in predstavitve Evropskega parlamenta, na svečanem zaključku pa je predsednik Zveze Mladen Veršič predsedniku Evropske zveze gluhih dr. Marku Jokinnenu izročil posebno priznanje za okroglo obletnico delovanja EUD. Obisk v Bruslju je delegacija Zveze izkoristila tudi za obisk in pogovor s slovenskimi evropskimi poslanci. Izredno smo bili počaščeni, da so se vsi poslanci, ki so bili službeno v Bruslju, našemu povabilu odzvali. Dva poslanca sta bila službeno v Sloveniji, vseh šest ostalih, ki so bili v Bruslju, pa se je udeležilo skupnega pogovora, v katerem smo jih seznanili z vsemi tekočimi zadevami na področju invalidskega varstva in predvsem na področju gluhih in naglušnih.

Slovenski evropski poslanci in predstavnika Zveze

šnih. Pogovor je potekal dobro uro in izmenjali smo si veliko koristnih informacij. Zelo jih je zanimalo glede posameznih področij našega dela, na kar smo ustrezno odgovorili in jim stvari pojasnili. Izročili smo jih nekaj publikacij Zveze, kot opomnik, da so pozorni na najranljivejšo skupino invalidov, in sicer gluhe in naglušne. Predvsem je bil skupni poziv, da znakovni jezik postane eden izmed uradnih jezikov, da se zagotovi nemotena dostopnost do informacij in komunikacij tudi v Evropskem parlamentu ter da je osebna asistenca ključnega pomena tudi za gluhe in naglušne.

Konferenca o dostopnosti

Udeležili smo se zaključne konference z aktivnim prispevkom na temo dostopnosti do kulturne dediščine ranljivim skupinam. Posebej smo se opredelili tudi do dostopnosti vsebin za gluhe in naglušne. V sklopu te konference je sledilo odprtje razstave Dotik preteklosti v Slovenskem etnografskem muzeju, ki je opremljena z audiovodiči, pisavi za slabovidne in gradivom v slovenskem znakovnem jeziku.

Velika plaketa Mestne občine Kranj Društvu Auris za leto 2015

Razveselila nas je novica, da je Svet Mestne občine Kranj sprejel sklep, da Društvo gluhih in naglušnih Auris Kranj prejme veliko plaketo Mestne občine Kranj za leto 2015. Iskreno čestitamo predsedniku

Borisu Horvatu in sekretarki Zlati Crljenko ter vsem članom, strokovnim sodelavcem in podpornikom društva za tako pomembno priznanje. Zagotovo je priznanje posledica dobrega dolgoletnega sodelovanja Društva Auris za osebe z okvaro sluha na področju celotne Gorenjske.

Zapustil nas je gluhi olimpijec Nikola Krajačič

Z veliko žalostjo smo prejeli informacijo, da je gluhi športnik, član jugoslovanske reprezentance gluhih, ki je na svetovnih igrah gluhih (predhodnicah Deaflympics) v Beogradu leta 1969 in Malmu leta 1973 branil barve gluhe reprezentance Jugoslavije v atletiki, in sicer v disciplinah tek na 5.000 in 10.000 metrov, preminil. Njegovi družini in bližnjim izrekamo iskreno sožalje.

November – mesec slovenskega znakovnega jezika (14. november – dan slovenskega znakovnega jezika)

Drugo obletnico dneva slovenskega znakovnega jezika smo razpotegnili na mesec slovenskega znakovnega jezika. Prvotno smo si zadali cilj, da organiziramo konferenco na temo izobraževanja, vendar k njej nismo mogli pritegniti nekaterih ključnih deležnikov, predvsem s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Zato smo energijo preusmerili v druge aktivnosti, ki so bile zelo odmevne in učinkovite.

Okrožnica Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je poslalo posebno okrožnico vsem izobraževalnim ustanovam v Sloveniji in jih informiralo z dnevom slovenskega znakovnega jezika, pozvalo vse šole, da vsebine, programe ter prireditve prilagodijo gluhih in naglušnim, ter vse seznanilo s pomenom znakovnega jezika v procesu izobraževanja.

Ministrica za kulturo poslala dopis vsem kulturnim ustanovam glede dostopnosti za gluhe in naglušne

Na podlagi pripravljenega gradiva na Zvezi je Ministrstvo za kulturo v sodelovanju z Zvezo naslovilo vse kulturne ustanove v Sloveniji, da se opremijo z nalepko dostopnosti za gluhe in naglušne. Tudi mi smo poslali veliko dopisov številnim objektom, ki že imajo prostore opremljene z nalepko, in tistim, ki jih nimajo, da le-to storijo.

Gledališka predstava Rokova modrina v Slovenskem mladinskem gledališču v znakovnem jeziku

Slovensko mladinsko gledališče je pripravilo posebno predstavo in gluhih omogočilo cenejše karte za ogled čustveno nabite in zgodovinsko bogate

predstave o enem izmed največjih športnikov v Sloveniji, Roku Petroviču. Predstava je bila predvajana v znakovnem jeziku. Sedaj potekajo pogovori za opremljenost dvorane z indukcijsko zanko.

Sprejem pri predsedniku države Borutu Pahorju ob dnevu slovenskega znakovnega jezika

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je ob dnevu SZJ podelil jabolko navdiha gluhemu športniku Mihi Zupanu za njegove športne dosežke tako med gluhih kot sliščimi. Prireditev je potekala v predsedniški palači s številnimi gosti ter krajšim kulturnim programom. Čestitke Mihi Zupanu in zahvala predsedniku Republike za njegovo podporo! Dogovorili smo se, da bo naslednje leto posebna obeležitev tega dneva na temo razvoja slovenskega znakovnega jezika.

Gledališki festival gluhih na dan slovenskega znakovnega jezika

V Siti Teatru v Ljubljani smo organizirali gledališki festival, na katerem so se predstavile gledališke skupine iz številnih društev gluhih in naglušnih. Bogat program je spremljalo veliko obiskovalcev, med katerimi smo žal pogrešali vse zunanje slišče obiskovalce. Kljub veliki promociji in prostemu vstopu se kultura gluhih ne prebije v javnost, vendar bomo z drugimi aktivnostmi še bolj popularizirali kulturo in jezik gluhih.

Gledališki festival

Premiera filma Agent proti mafiji v režiji gluhega režiserja Nejca Drekonje

Velik interes je bil pokazan za ogled prav posebnega celovečernega filma gluhega režiserja Nejca Drekonje. Gluhi in naglušni so namenili številne prostovoljne ure dela, snemanja, igranja in montaže, da so uspeli skupaj z Zvezo prikazati premiero celovečernega filma. Naj bo ta projekt vzpodbuda vsem, da z razvojem tehnologije pokažejo svoje talente in sposobnosti tudi prek resnega medija, kot je film. Iskrene čestitke ustvarjalcem in igralcem za izredni projekt!

Stalna razstava Hoja za gledališčem v slovenskem znakovnem jeziku

Slovenski gledališki inštitut je skozi svojo stalno razstavo obiskovalce popeljal v slovenskem znakovnem jeziku s pomočjo gluhe vodičke Melanie Likar.

Melanie Likar

Muzej novejšje zgodovine Slovenije posvetil pogovor gluhim in naglušnim

Muzej je pripravil sklope posebnih pogovorov ob čaju in kavi o odgovornosti muzejev v sodobni družbi in na te pogovore povabil tudi gluhe in naglušne osebe, da so lahko dodale svoj pogled na muzeje. Zagotovili so FM-sisteme in tolmača za znakovni jezik. Zagotovo spremenjen način dela spodbuja priznava vlogo kustosov in njihove odgovornosti tudi v luči invalidov.

Premiera novega spota Spletne TV o dnevu slovenskega znakovnega jezika

Studio Spletne TV je pripravilo poseben spot o uporabnosti znakovnega jezika, ki je na socialnih omrežjih dosegel enega izmed rekordov po številu ogledov. Tovrstne akcije veliko pripomorejo k prepoznavnosti znakovnega jezika in pozitivnemu oza-veščanju javnosti.

Srečanje vseh predstavnikov nacionalnih zvez gluhih v Evropskem parlamentu

Ob bok tem dogodkom sta bili tudi srečanje predstavnikov Zveze v Evropskem parlamentu ob 30. obletnici Evropske zveze gluhih in srečanje s slovenskimi poslanci Evropskega parlamenta.

Posvet na Univerzi v Ljubljani o pravicah gluhih študentov

Zveza je v sodelovanju z Univerzo v Ljubljani in Komisijo za študente s posebnimi potrebami soustvarila posvet na Univerzi v Ljubljani, na katerem smo vse predstavnike različnih fakultet seznanili s pravicami gluhih in naglušnih študentov ter predvsem izpostavili sodbo Vrhovnega sodišča glede tolmačenja gluhim študentom na fakultetah. Gre za veliko zmago in predvsem za novo sodno prakso, ki pa se po fakultetah že uresničuje.

Številne medijske objave v zvezi z dnevom slovenskega znakovnega jezika

- Prispevek v Dnevniku TV Slovenije na 1. programu ob 19h o dnevu slovenskega znakovnega jezika, ki je bil tudi javno tolmačen;
- oddaja Epilog na POP TV, tolmačena v znakovni jezik;
- radijski pogovor s sekretarjem Zveze Matjažem Juhartom o slovenskem znakovnem jeziku na Radiu Slovenija 1 – ARS;
- Slovenska tiskovna agencija je objavila širši članek o razvoju slovenskega znakovnega jezika;
- časopisna hiša Delo je povzela pobude in pričakovanja Zveze na področju razvoja slovenskega znakovnega jezika;
- Radio Slovenija 1. in 2. program sta na dan slovenskega znakovnega jezika objavila kar nekaj prispevkov na temo slovenskega znakovnega jezika;
- Delo.si je na spletni strani objavilo daljši članek na temo dostopnosti za gluhe in naglušne in povzelo teze strokovnega delavca Toneta Petriča;
- oddaja Prislunimo tišini na RTV Slovenija in Spletna TV Zveze sta v svoj program vključili številne vsebine s področja slovenskega znakovnega jezika;
- spletna stran RTV Slovenija Dostopno.si je objavila daljši intervju s predsednikom Zveze Mladenom Veršičem na temo slovenskega znakovnega jezika in pravic gluhih in naglušnih.

Matjaž Juhart

35 let oddaje Prisluhnilimo tišini

Pred 35 leti so na koprski televiziji prvič predvajali oddajo Prisluhnilimo tišini, ki nastaja v koprodukciji RTV Slovenija in Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Posebnost oddaje je način podajanja vsebin – z gledalci komuniciramo v znakovnem jeziku, oddaja je tudi podnaslovljena in opremljena z zvočnim zapisom.

Gledanost povečuje našo odgovornost pri snovanju oddaje. Z obravnavanimi temami se zavzemamo za izobraževanje, informiranje in osveščanje slovenske javnosti o področju okvar sluha. Posebno pozornost namenjamo razvoju nove tehnologije. Od leta 1980 do danes se je na programu zvrstilo že približno 700 oddaj.

Predlog za oddajo Prisluhnilimo tišini sta takratna predsednik in sekretar Zveze slušno prizadetih Slovenije Jože Ribič in Aljoša Redžepovič predstavila prvemu direktorju koprške televizije Dušanu Fortiču. Fortič se je s predlogom strinjal in režijo oddaje zaupal Črtu Škodlarju, urednikovanje pa je prevzela Marta Jurak. Prva napovedovalka v oddaji je bila Neva Lazar, pozneje se ji je pridružila Ljubica Podboršek. Prva oddaja bi morala biti predvajana maja, a je bila zaradi smrti nekdanjega voditelja Socialistične federativne republike Jugoslavije maršala Tita prestavljena na 12. oktober.

O ustvarjalcih oddaje

V 35 letih je oddajo Prisluhnilimo tišini pripravljalo mnogo ustvarjalcev. Med njimi ji je poseben pečat dala njena dolgoletna urednica Helena Rovšek. Tudi za številne druge, ki so pri oddaji sodelovali vrsto let, se zdi, da so vsi opravljali več kot le službo. Imeli so poslanstvo in poseben čut.

Ustvarjalci oddaje

Danes pri njenem nastajanju sodeluje vsaj 25 ljudi – nekateri manj, drugi dalj časa. Aleksandra Vokač je režiserka že 18 let, Tina Grošel je oddajo že peto leto zapored ureja, njen najbolj prepoznavni obraz pa je zagotovo Ingrid Pavšič, napovedovalka, ki sodeluje že 14 let. Tolmačijo jo usposobljene tolmačke slovenskega znakovnega jezika, številne mednarodne dogodke pa posnamejo ravno gluhi snemalci.

Prvo predvajanje oddaje Prisluhnilimo tišini je bilo zelo čustveno

Predvajanje prve oddaje je potekalo prav ob seminarju gestikulacije v Izoli. Številni se tega zgodovinskega dogodka spominjajo še danes. Ustvarjalci oddaje so poskrbeli, da je bila uvodna špica nekaj posebnega. S sliko in zvokom so ponazorili bitje srca. Za gluho skupnost je bil to nepredstavljen in čustven dogodek. Številni so položili roke na televizijski sprejemnik in marsikomu so se od sreče orosile oči.

Kako je oddaja dobila ime?

Ime oddaje je bilo izbrano na javnem natečaju. Zamisel zanj je izhajala iz dejstva, da gluhi živijo v svetu tišine. Ustvarjalcem se je zdelo, da ime Prisluhnilimo tišini še najbolj predstavlja njen koncept in smisel. Spremljali so jo tudi v sosednjih državah; signal koprške televizije je namreč segal vse do Rima. Italijani takrat takšne oddaje niso imeli, zato so spremljali slovensko. Ko jo je začela predvajati slovenska nacionalna televizija, so jo lahko spremljali tudi Avstrijci in Hrvati.

Oddaja uspešno nadaljuje svojo pot naprej

Na leto pripravimo 20 oddaj, ki so na sporedu vsako drugo in četrto nedeljo v mesecu na Prvem programu RTV Slovenija, običajno ob 10.30. Meritve gledanosti kažejo, da oddaje vsako leto spremlja več gledalcev, kar je gotovo dokaz, da uresničujemo svoje poslanstvo ter slovensko javnost kakovostno in verodostojno obveščajo o dogodkih in težavah ljudi z okvaro sluha. Nacionalna televizija pa z umestitvijo oddaje Prisluhnilimo tišini v programsko shemo nadaljuje pot, ki jo je začela pred 35 leti in ki je izjemno pomembna za to manjšino v naši državi.

Mag. Tina Grošel

Človekove pravice in naglušni – delavnica v Kopenhagenu

Mednarodna organizacija naglušnih (IFHOH) je v oktobru pripravila izobraževalne delavnice s področja pravic invalidov, ki so opredeljene v Konvenciji o pravicah invalidov (CRPD, Convention on the Rights of Persons with Disabilities).

Izobraževanje je potekalo v Danskem centru za invalide (Danish disability house) v bližini Kopenhagna, v mestu Taastrup, kjer je tudi sedež danskega združenja naglušnih oseb.

Delavnica

Na delavnicah je aktivno sodelovalo 16 predstavnikov iz različnih držav (predstavnikov različnih evropskih združenj naglušnih oseb). Udeleženci so razpravljali o težavah in neupoštevanjih pravic v odnosu do naglušnih ali gluhih, ki za sporazumevanje ne uporabljajo znakovnega jezika, temveč predvsem tehničen pripomoček in podporo v obliki pisnih besedi.

Srečanje samo je plod svetovnih prizadevanj Mednarodne organizacije naglušnih ozavestiti okolje, da so naglušne osebe pogosto, kljub izjemni številnosti, prezrte v prilagajanju dostopnosti okolja. Enake delavnice se bodo odvijale v prihodnjem letu tudi na Novi Zelandiji, v Aziji, Afriki ter v Združenih državah Amerike.

Udeleženci na delavnici smo, glede na primerjavo gradiv, pogovor ter študije, ugotavljali, da se bolj ali manj vsi soočamo s podobnimi težavami, seveda pa so skandinavske države, Nizozemska, Anglija ter Irska izstopale z boljšimi pogoji za funkcioniranje naglušnih oseb.

Delavnica je v celoti potekala v angleščini in opremljena je bila s pisno podpro, ki je bila resnično izjemno izvedena. Za pretvarjanje besedila v govor je bil uporabljen sistem palantype; ta temelji na kombinacijah fonetičnih zlogov, ki jih zapisnikar v zaporedju odtipka in tako zagotavlja zelo hiter način podnaslavljanja.

Kot zanimivost naj navedem, da je usposabljanje za zapisnikarja v Angliji dolgotrajno in tudi izjemno zahtevno, tako da je ob koncu študija resnično dobrih zapisovalcev relativno malo. V Angliji tako dela približno 50 registriranih palantype tolmačev, pojavi pa se predvsem težava s plačilom njihovih storitev, saj morajo uporabniki pogosto zapisnikarja plačati sami.

Na Danskem se za zapisovanje uporablja sistem velotype, ki prav tako na poseben način koristi glasovni/zlogovni sistem za hitrejše zapisovanje. Prav tako je potreben dolgotrajnejši študij ter zelo veliko prakse, da zapisnikar zmore hitrost govora.

Louise Carroll

Tekom celotnega izobraževanja so se nam vedno znova pojavljale besede dostojanstvo ter svoboda izbire. Po mnenju gospe Louise Carroll države podpisnice Konvencije (Slovenija jo je podpisala marca 2007 in ratificirala 2008) potrebujejo smernice za delo v skladu z njenimi načeli. Predvsem pa jo moramo poznati mi sami, saj govori samo v naše dobro in na podlagi le-te lahko zahtevamo, ne le želimo dostopnost na vseh nivojih.

V sklopu delavnice smo se predstavniki lahko pogovorili še o neupoštevanjih na nacionalnih nivo-

jih ter dobili vpogled v stanje v različnih državah, obenem pa smo seveda navezali dobre stike in se ozavestili na področjih, kjer so nam kršene osnovne pravice dostopnosti in enakosti.

In na teh področjih bo treba storiti še veliko, ne le v Sloveniji, temveč tudi drugod po Evropi. Seveda se vsi udeleženci zavedamo, da je to dolgotrajen proces, toda glede na to, da je bilo veliko predstavnikov na delavnici oseb, ki ne želijo znižati kakovosti svojega življenja zaradi izgube sluha ter da smo

se povezali v močno skupnost, ki skupaj zmore več, menim, da se bodo premiki za naglušne začeli dogajati še v intenzivnejši meri kot do sedaj.

Tako naglušne in oglušele, ki nismo uporabniki znakovnega jezika, čaka še veliko izzivov, da uredimo Evropo, pa tudi ves svet, s podnapisi ter tehničnimi pripomočki.

Darja Pajk

Gluhota ni ovira, ovire so v glavah

V slovenskem medijskem prostoru zadnje čase večkrat preberem pametovanja o tem, kaj pravzaprav je gluhota, je to invalidnost ali ni, je to ovira ali ni in ali sploh potrebujemo kakšno pomoč v obliki asistenc ali ne.

Zgoraj navedeni naslov sem prebral na Facebook strani slišče osebe, ki jo zelo dobro poznam, z zvenečim visokošolskim nazivom magister. Se pa vseeno sprašujem, ali so se o tem kaj učili v šolah ali je do teh spoznanj prišla sama ob delu z našo populacijo, od kod ji pravica in znanje, da ocenjuje in kvalificira našo oziroma mojo invalidnost, od kod ji vsa ta vedenja, da lahko oceni, kaj je gluhota in kakšne ovire nam predstavlja v vsakdanjem življenju. Na njeni Facebook strani sem oddal komentar »GLUHOTA JE OVIRA, KOLIKŠNA JE, JE PA RES ODVISNO OD TEGA, KOLIKO IMA KDO V GLAVI«.

Po pravici povem, da me takšna pametovanja nekaterih sliščih oseb zelo razjezijo, ker biti gluh ni enako kot misliti, kako je biti gluh. Verjamem, da imajo nekatere slišče osebe mnogo predstav, kako bi se one soočile z gluhoto in kako bi premagovale vse te komunikacijske ovire, ampak predstavljati si ni enako kot vsak dan živeti s tem. Zelo lahko se je narediti gluhega, precej drugače pa je resnično živeti v svetu tišine. Misliti, kako bi bilo, če bi bilo, ni enako kot vedeti, kako je ...

Moja cenjena gluha kolegica iz Ljubljane mi je pred nedavnim potožila, da je užaljena, saj jo zelo razjezi TV spot za slušne aparate s sloganom »BOLJE SLIŠATI, BOLJE ŽIVETI«, ker namiguje, da potemta-

kem mi, ki ne slišimo, slabše živimo, pa sva se skupaj spraševala, od kod avtorju te reklame znanje o tem, kako slabo živimo in kako se počutimo osebe z okvaro sluha.

Pred kratkim sem v našem časopisu prebral tudi zapis slišče osebe, da naše intelektualne zmožnosti niso vedno na dovolj visoki ravni, da bi pravilno razumeli zapisane besede, in tudi takrat sem se spraševal, od kod tej slišči osebi vsa ta znanja za takšne ocene o naših intelektualnih zmožnostih in sposobnostih. Že res, da velikokrat zaradi komunikacijske ovire izpademo nerodno in neumno, ampak če ne slišimo, to še ne pomeni, da ne razumemo.

Spoštujem in cenim vse tiste slišče osebe, ki nam pomagajo pri premagovanju naših ovir in ki spoštujejo tudi mojo invalidnost, nikomur pa ne dovolim, da se postavlja v mojo kožo in razmišlja namesto mene ter ocenjuje, kje in kakšne so moje ovire in kako se jaz počutim v svoji tišini.

Premagovanje naših ovir ni vedno vprašanje poguma ali volje, saj velikokrat preprosto naletimo na ovire, ki jih ne zmoremo preskočiti. Bi si taista uvodoma omenjena oseba upala napisati kakšen tak naslov gibalno oviranemu invalidu ali slepemu, češ da so njegove ovire le v glavi? Bi si upala napisati, da majhnost ni ovira za enakopravno tekmovanje v skoku v višino? Bodo nam, invalidom, drugi dooločali, kako smemo in moramo živeti, kje so naše ovire in kje jih ni, ali se o tem odločamo sami?

Boris Horvat Tihi

Deveti filmski festival gluhih 2015

V soboto, 24. 10. 2015, smo v sodelovanju z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS) v Kinodvoru organizirali že deveti filmski festival gluhih po vrsti. Sodelovala so 3 društva, filme pa je prispevala tudi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Da obstaja veliko zanimanje za festival, so potrdili mnogi obiskovalci – zbralo se jih je okoli 130 – ki so si prišli ogledati filmsko ustvarjalnost gluhih in tako izrazili tudi podporo vsem, ki so se trudili in pripravili zanimive filmske izdelke.

Zbrane je najprej nagovoril in pozdravil predsednik Društva gluhih in naglušnih Ljubljana Janez Slatinšek, ki je med drugim izrazil željo, da bi naslednje leto na 10. filmskem festivalu sodelovalo vsaj 10 društev. Tone Petrič, ki vodi program kulture na Zvezi, je podal zanimivo primerjavo, da je film gluhih pravzaprav že od začetka svetovnega filmskega razvoja povezan s filmskim ustvarjanjem. Prvi filmi so bili namreč brez zvoka, bili so nemi filmi.

Festival je otvoril predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladen Veršič. Na festivalu so sodelovali naslednji filmi: Komunikacija

Skoraj polna dvorana Kinodvora

(ZDGNS), Sladoled (ZDGNS), Papir (ZDGNS), Pozabna noč (ZDGNS), Upravna enota (ZDGNS), Frizer (ZDGNS), Pismo (Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana – DGNL) in Agent proti mafiji (napovednik, DGNL).

Za izvedbo festivala se zahvaljujemo Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije, Mestni občini Ljubljana in Kinodvoru ter seveda vsem ustvarjalcem, ki so v pripravo filmov vložili veliko truda, časa in ustvarjalnosti.

Tine Jenko

Popravek

V prejšnji številki glasila Iz sveta tišine je bila objavljena napačna navedba, in sicer da je Anja Drev prejela posebno priznanje Mestne občine Velenje ob občinskem prazniku. Za neljubo napako se iskreno opravičujemo in objavljamo popravek.

Mlada in nadarjena alpska smučarka Anja Drev je na svečani seji sveta Občine Šoštanj prejela priznanje župana za izjemne športne dosežke.

Anja Drev je na letošnjih olimpijskih igrah gluhih v Hanti-Mansijsku v Rusiji dosegla izjemen uspeh v **smuku, saj je osvojila odlično 3. mesto in si tako priborila svojo prvo olimpijsko medaljo**. Uspešno je nastopila tudi v super kombinaciji (superveleslalom in slalom), kjer je dosegla 5. mesto.

Uredništvo glasila Iz sveta tišine

Praznovanje 25. obletnice podružnice Trbovlje

Podružnica Trbovlje deluje že petindvajseto leto, zato smo ta jubilej želeli proslaviti skupaj s člani matičnega društva, ob tej priložnosti pa smo organizirali tudi poučno ekskurzijo. Odločili smo se, da si ogledamo Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva Slovenije v Žalcu in rimsko nekropolo v Šempetru v Savinjski dolini.

Poln avtobus veselih izletnikov se je najprej ustavil v Žalcu. Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva, ki je odprl vrata konec novembra 2009 v Žalcu, je zagotovo pomembna pridobitev celotne Spodnje Savinjske doline. Tako so zgodbe o življenju hmeljarjev nekoč in danes ter predmeti, povezani s hmeljarstvom, ponovno zaživel in bodo živeli še za naše zanamce.

Z vodičko v rimski nekropoli

Po ogledu zelo zanimivega muzeja smo se odpeljali nazaj v Šempeter, kjer nas je že čakala gospa, ki nas je vodila po nekropoli. V tretjem stoletju je bilo šempetersko grobišče zaradi močne poplave uničeno. Spomeniki, ki so stali najbližje rečni strugi, so popadali vanjo in se ohranili, ker jih je prekril pesek, ostali pa so sčasoma postali gradbeni material. Grobnice so iz pohorskega granita. Do odkritja spomenikov je prišlo leta 1952 po naključju, ko so pri zemeljskih delih odkrili kip sedeče žene. Izkopali so veliko število kosov in kmalu se je porodila ideja o ponovni postavitvi spomenikov, zato so izdelali mavčne odlitke v merilu 1 : 10 in tako preučevali možnost o obnovi grobnic. Avgusta leta 1960 so bile grobnice pripravljene za obisk. Poleg njih se je našlo večje število peprostih grobov. Podatki, ki so jih našli v teh grobovih, so shranjeni v Pokrajinskem muzeju Celje.

Iz Savinjske doline smo se odpeljali nazaj v Trbovlje, kjer nas je že čakalo kosilo. V prostorih Dru-

Irena Kralj

štva upokojencev Trbovlje pa smo imeli pripravljen program ob 25. obletnici podružnice. Po uvodnem pozdravu sekretarja so nastopile članice matičnega društva s točko Srce in razum. Kratko predstavitev o nastanku podružnice sem opisala jaz, nadaljevale so Zlatka, Pašima in Ivan s smešnim dogodkom v avtobusu. Nato je predsednik Janez povedal nekaj besed o sodelovanju podružnice z društvom, nadaljevali pa smo z alpinistom v vlogi Ivana in Janka.

Predsednik Janez Slatinšek

Na koncu programa je nekaj besed spregovoril tudi nekdanji predsednik zveze gospod Franc Planinc in eden izmed pobudnikov združevanja gluhih na območju občin Trbovlje, Zagorje in Hrastnik. Po zaključku smo si ogledali tudi prostore podružnice in se z željo, da se ob 30-letnici podružnice zopet snidemo v Trbovljah, poslovili.

Irena Kralj

Druženje v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor

Vsako sredo v našem društvu od 16. ure dalje poteka druženje članov. Druženja se udeležuje od 30 in 50 članov. Različne starostne skupine gluhih, naglušnih in gluhoslepih se srečujejo in vedno najdejo kakšno skupno temo pogovora, ki jim pričara nasmeh na obraz ali pa tudi žalost. Člani med seboj izmenjujejo svoje izkušnje in se zabavajo ob družabnih igrah.

Čas druženja naši člani med drugim izkoristijo tudi za igranje kraljevske igre – šaha. Imamo kar nekaj posameznikov, ki so navdušeni nad igranjem šaha in se tudi redno udeležujejo različnih tekmovanj v šahu. Da so dobri tudi v drugih športnih panogah, izkazujejo številni pokali, ki so jih osvojili na tekmovanjih.

Trening šaha

V poletnem času, ko je bilo vreme čudovito in toplo, smo se večino časa družili kar na našem prelepem dvorišču Društva Dom invalidskih društev

Družabno srečanje

Maribor na Trubarjevi 15, kjer poleg našega društva sobiva še 8 invalidskih društev in 1 humanitarno. Dvorišče je vedno lepo urejeno in ga poleti krasijo rožice in krasna zelenica, ki daje možnost vrtnega kegljanja oziroma drugih športno-rekreativnih iger na prostem (telovadbe, joge, badmintona, šaljivih iger itd.).

Aleksander Trnjar, predsednik športne sekcije

Sreda je tudi dan, ko je v društvu vedno polno novosti, saj od 18. ure dalje potekajo informativne okrogle mize za člane, ki jih vodi predsednik Bedrija Črešnik. Člane seznanja z novostmi na področju delovanja in jih opozori na različne aktivnosti, ki jih izvaja društvo. Prav tako predsednik predstavi vabila sorodnih društev in drugih institucij (npr. osnovne in srednje šole, knjižnice, druga invalidska društva, javne prireditve), ki se jih naši člani z veseljem udeležujejo in tako predstavljajo naš svet tišine širše v družbi. Nazadnje nas je novi predsednik športne sekcije Aleksander Trnjar seznanil s potekom športnih aktivnosti, ki sledijo do konca leta.

Seveda pa se številne aktivnosti v društvu odvijajo tudi preostale dneve v tednu, ko imamo kuharske delavnice, kjer člani spoznavajo, kako se lahko s poceni sestavinami skuha zelo okusno kosilo, predavanja, tečaje učenja slovenskega znakovnega jezika, delavnice uporabe računalnika in programske opreme. Tako naši člani z veseljem hodijo v društvo, saj tam vsak lahko najde nekaj primernih aktivnosti za sebe in svoje dobro počutje.

Tomislav Divjak

Obiski na domu

V letu 2015 prek javnih del redno obiskujem na domu naše člane.

Vsak ponedeljek obiščem zakonski par Jožico in Ivana Ivanjšič. Zjutraj se skupaj dogovorimo, kaj je za postoriti ta dan. Med delom steče pogovor o kuhanju, novih receptih, vremenu in še kakšna šala nam ne uide, da se nasmejemo.

Jožica in Ivan Ivanjšič

Ob sredah redno obiskujem našo članico Jano Longar, ki živi v Hočah. Gospa Jana ima zraven gluhotе še težave z gibanjem, zato ji je naša pomoč še kako potrebna. Pomagam ji pri raznih opravilih in sem ji v oporo pri gibanju.

Ob četrtek obiščem gospo Majdo Kores. Zjutraj, ko pridem, se me vedno razveseli. Pričaka me pri odprtih vratih z nasmehom na obrazu. Najprej se malo pogovoriva, potem pa opravim dela, ki mi jih gospa naroči. Po končanem delu običajno še oprava kratek sprehod.

Ob petkih obiskujem našega gluhoslepega člana Danijela Gruborja. Jutranji pogovor se navezuje na dnevna opravila in na različne dogodke ali obvestila, ki so zapisana v raznem tisku. Seveda mu mora vse to nekdo prebrati, in tako sem jaz tista, ki sem mu v pomoč pri branju. Sproti še kaj pokomentirava in izmenjava svoje misli. Ker Danijel potrebuje pomoč pri nabavi življenjskih potrebščin, se odprava še po nakupih.

Danijel Grubor

Vsak torek pa organiziramo kuharske delavnice za naše socialno ogrožene člane. Za kuharske delavnice sem zadolžena jaz. Jedilnik sestavim tako, da

Palačink se nihče ni branil

je dober, okusen in cenovno ugoden. Namen naših delavnic je namreč, da članom prikažemo, kako lahko za malo denarja pripravijo okusen in zdrav obrok hrane. Na delavnicah sodelujejo člani in se učijo kuhati. Količino kuhanega obroka prilagodimo številu udeležencev kuharske delavnice in na koncu ga s slastjo pojemo.

Ljiljana Podpečan

Komunikacija z gluho in naglušno osebo

Na pobudo Zdravstvenega doma Slovenske Konjice je Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče za vse zaposlene v zdravstvenem domu organiziralo predavanje z naslovom »Komunikacija z gluho in naglušno osebo«.

K sodelovanju smo povabili tudi direktorico Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik Jasno Bauman in strokovnega sodelavca na Zvezi Adema Jahjefendića.

V prvi polovici predavanja je Jasna Bauman podala napotke, kako naj zdravstveni delavci komunicirajo z gluho osebo, kaj morajo pri komunikaciji upoštevati in čemu naj se izogibajo. Ponovno je pou-

Adem Jahjefendić

darila, da imajo gluhe osebe po Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika pravico do tolmača, in podala informacije, kje in kako se ga naroči ali organizira tudi tolmačenje na daljavo.

Jasna Bauman

Adem Jahjefendić je predstavil komunikacijo z naglušnimi osebami. Poudaril je, da je ključni problem pri naglušnih razumevanje povedanega, zato je treba govoriti razločno in z normalno jakostjo glasu. Pogosto je treba povedano tudi ponoviti. Z različnim slikovnim in zvočnim materialom je slušateljem predstavil, kako slišijo osebe z okvaro sluha. Predavanje je bilo odlično izvedeno, za kar se predavateljema iskreno zahvaljujemo!

Vanja Godec

Obiskali smo šolarje v Šmartnem ob Paki

Na Osnovni šoli bratov Letonja v Šmartnem ob Paki se zavedajo, kako pomembno je že najmlajše seznanjati z drugačnostjo, saj se s tem srečujemo vsak dan v življenju. Trudijo se izvesti aktivnosti, prek katerih otroci na lastni koži doživijo, kaj pomeni biti invalid. Ob učenju z lastno izkušnjo otroci bolje razumejo posebne potrebe invalidov in so kot odrasli praviloma bolj strpni, z manj predsodki do drugačnih ljudi.

Z veseljem smo se odzvali povabilu, da jih obiščemo in jim približamo okvaro sluha. K sodelovanju sva s predsednikom Francem Forštnerjem povabi-

la še tolmačko Duško Berložnik in našo gluho članico Marijo Varžič.

Najprej smo se srečali z dvema četrtnima razredoma, nato pa še z dvema prvima. Na začetku smo jih pozdravili v znakovnem jeziku in na naše prijetno presenečenje so otroci vedeli, da je to govoričica gluhih, Duška pa da je tolmačka.

Na otrokom primeren način smo jim razložili, kaj pomeni gluhotata, naglušnost. Ves čas smo jih tudi vključevali v našo predstavitev in doživeli smo pozitivne odzive. Marija in Franc sta jim na podlagi

lastne izkušnje povedala, kako živita z okvaro sluha. Spregovorili smo o vzrokih okvare sluha in jih opozorili na dejstvo, kako pomemben je sluh. Pokazali smo jim tudi nekaj tehničnih pripomočkov, ki osebam z okvaro sluha lajšajo vsakdanje življenje (različne budilke, svetlobni hišni zvonec, FM-sistem, slušni aparati ...). Nad njimi so bili zelo navdušeni, prav tako nad enoročno abecedo in nekaj enostavnimi kretnjami, ki smo se jih skupaj naučili. Za konec smo jim povedali, kaj je pomembno za čim lažjo komunikacijo z osebo, ki ne sliši dobro.

Tisti malo starejši so bili seveda bolj dovzetni za naš obisk in so postavili kar nekaj zanimivih vprašanj. Pokazali so nam pesmico, ki so se je naučili v znakovnem jeziku. Naš obisk je bil za otroke sigurno zelo koristen. Veseli smo, da smo prispevali k spoznavanju drugačnosti in jim približali svet tišine. Obisk je pripomogel k njihovem razvoju, zrelosti in dejanski izkušnji za celo življenje.

Dodajamo pa še nekaj izjav, ki so jih zapisali učenci 4. razreda:

- *Predavanje mi je bilo zelo všeč. Še posebej pa predstavitev slušnih aparatov. Zelo je bilo zanimivo, ko smo spoznavali svet gluhih. (Ema)*
- *Všeč mi je bila budilka. (Matija)*
- *Bilo mi je všeč, ker ste prišli in ker ste se nam predstavili. (Ambrož)*

- *Najbolj mi je všeč, ker ste predstavili slušne aparate in polžev vsadek. (Jon)*
- *Všeč mi je bilo, da ste prišli. Bilo je zanimivo in sem se veliko naučil. (Maj)*
- *Všeč mi je bilo, ko je slušni aparat zapiskal. (Ula)*
- *Zanimivo mi je bilo, ko je gospa Marija pripovedovala svojo zgodbo o otroštvu. (Nastja)*
- *Najbolj mi je bil všeč alarm z lučko in zvonjenje zvonca. (Nik)*
- *Všeč mi je bilo, ko smo z rokami povedali svoje ime. (Gabi)*
- *Zanimivo mi je bilo, da ste prišli in nam predstavili svoje življenje. Veliko sem se naučil. Hvala. (Jan)*
- *Hvala, da ste prišli. (Aljaž)*
- *Izvedela sem, da na tem svetu obstajajo ljudje s posebnimi potrebami. Mislim, da življenje, ki ga živijo, ni tako lahko. (Nika)*
- *Všeč mi je bilo, da sem spoznala znakovni jezik. (Lara)*

Urška Jakop

Otroci so radovedno poslušali

Pozitivna komunikacija

V sredo, 7. 10. 2015, nas je ponovno obiskala gospa Edita, ki nam je enkrat že predavala o javnem nastopanju in retoriki. V Medobčinskem društvu gluhih in naglušnih Velenje se takšnih predavanj vedno radi udeležimo. Po svojem pozdravu sem članom društva povedal, da bo predavanje zelo dobrodošlo za vse starejše in mlajše gluhe in naglušne.

Tokrat je bilo predavanje namenjeno pozitivni komunikaciji in seveda tudi spraševanju članov, na kar je Edita z veseljem odgovorila. Poudarila je, da pozitivne misli ustvarjajo pozitivne občutke in privabljajo pozitivne življenjske izkušnje. Povedala je, kako boljše komunicirati, da je danes timsko delo zakon in da je zelo važna srčna kultura in da se znamo pravilno in lepo obnašati. Pozitivno obnašanje vodi v pozitivno življenje. Razložila je, kako poteka komunikacijski proces ter kadar govori gospodar, poslušalci poslušajo. Konflikti se pojavljajo predvsem zaradi nepravilne komunikacije. Prihaja do nerazumevanja, užaljenosti, nestrpnosti. Zapomnil sem si, da ljudi ne prizadenemo z besedami. Za pozitivno komunikacijo potrebujemo pripravljenost, pozornost, prevzemanje odgovornosti, samokritiko in čustveno inteligenco.

Predavanje v prostorih društva

Pri komunikaciji imamo potrebe, imajo jih tudi drugi, imamo pravice, imajo jih tudi ostali, a za uspeh moramo vsi nekaj prispevati. Zvedeli smo tudi, kako deluje timsko delo in da je danes v službah zelo veliko tovrstnega komuniciranja. Pri timskem komuniciranju nas je razdelila v štiri skupine in morali smo komunicirati, kako bomo skupno stali na različnih nogah, seveda kot tim oseb. Da je danes zelo pomembno, da se zanimamo za soljudi, da

smo nasmejani, da govorimo tisto, kar zanima druge, in da spodbujamo druge, da govorijo o sebi.

Temeljno pravilo vljudnosti je: česar nočeš, da ti store drugi, tega tudi ti drugim ne stori. Slišali smo tudi, če se znamo obnašati, in pri tem smo imeli razna vprašanja, kaj drži in kaj ne.

V današnjem času je vse preveč negativnih stvari, misli, zato moramo biti ljudje s srčno kulturo, pri tem pa vsakdo odloča sam. Paziti moramo na svoje misli, kajti postale bodo naše besede. Besede potem postanejo dejanja in dejanja značaj ter značaj usoda.

Vprašala nas je, če se znamo obnašati, naj se malo zamislimo, ter kako lahko izboljšamo komunikacijo. Dejstvo je, da je prijaznost osnova za dobre medsebojne odnose. Člani so Editi postavili kar nekaj vprašanj glede pozdravljanja in komunikacije, na katera je z veseljem odgovorila.

Za konec lepemu, prijetnemu in poučnemu predavanju lahko dodam le še besedo »super«, za vse, kar smo izvedeli novega. Takšna predavanja bomo organizirali še večkrat, saj dvigajo našo srčno kulturo, znanje in lepše obnašanje. Hvala Editi za njen trud in Duški za tolmačenje ter vsem, ki ste bili to prijetno popoldne v društvu.

Franc Forštner

Družabno srečanje članov s piknikom

Za vsakim dežjem posije sonce, to je rek, ki je držal tudi na našem srečanju s piknikom. Najprej je deževalo, nato pa je posijalo sonce in iz turobne-ga jutra se je naredil lep dan. Kakšni smo ljudje, stalno se na nekoga izgovarjamo in negodujemo! Ko smo šli na izlet, je bilo prevroče, sedaj premrzlo, predlani nas je zeblo. Na vreme pa res ne moremo vplivati, le dobro voljo lahko prinesemo, pa je vse lažje. Tudi tistim je lažje, ki organizirajo piknik in se trudijo, da je vsem nam potem lepo.

Naš piknik je bil tokrat v Florjanu pri Šoštanju. Nekateri so prišli z avtomobili, drugi z avtobusom. Po toplim in dobrem obroku smo se odpravili do cerkve na vrh hriba. Včasih sta bila na tem hribu lesena cerkev in grajsko obzidje. Na tem obzidju so potem postavili novo veliko in mogočno cerkev, vredno ogleda in edino v Sloveniji, ki ima raven in poslikan strop. Cerkev ima ime po svetem Florjanu, ki je zavetnik gasilcev. Gospod mežnar, ki se tako tudi piše, nam je vse prijazno razložil in pokazal tudi nekaj starih fotografij. Včasih je bila to romarska pot, sedaj pa so cerkveni obredi petkrat

na leto. Naredili smo tudi gasilsko fotografijo s članom ansambla Spev. Naša članica društva gospa Vrčkovnik nam je pokazala smetliko, zelišče, ki je dobro za oči.

Vrnili smo se nazaj na svoje mesto. Urška, Klemen in Franc so organizirali tekmovanje v pikadu in udeležili smo se ga vsi prisotni. Ampak brez predaje ni šlo, vsak se je trudil po svojih najboljših močeh. Najboljši trije so bili nagrajeni z malo pozornostjo. Brez glasbe pa tudi ni šlo, zanj je poskrbel naš član Franc Jurko.

Naše snidenje se je počasi bližalo kraju. Zunaj sta nam na žaru pekla dva mesarja. Vse je bilo okusno in dobro, saj je bilo sveže pečeno. Zvečer se je naše druženje končalo ter odšli smo vsak v svoj dom s prijetnimi spomini.

Drugo leto se zopet srečamo, za vreme pa ne garantiramo nikoli.

Irena Forštner

Udeleženci srečanja

Predavanje o slušnih aparatih

V sredo, 21. 10. 2015, je v Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje kot vsako leto, že četrtič zapored, prišel predstavnik največjega ponudnika slušnih aparatov v Sloveniji gospod Luka.

Da se ne bi vsebina ponavljala, smo se tokrat dogovorili za kratko predstavitev novosti pri njih, ki so se pojavile, in pa seveda za vprašanja uporabnikov. Obisk je namenjen tudi hitremu pregledu in zunanjemu čiščenju slušnih aparatov. Zaradi takšnih predavanj in mini servisa marsikomu polepšamo dan in seveda o tem obvestimo vse, da imajo po tem manj težav s slušnimi aparati.

Za predavanje je bilo veliko zanimanje

Na začetku sem vse prisotne pozdravil, jim zaželel lepo popoldne in jih seveda prosil, da na koncu vprašajo vse, kar jih zanima. Luka je najprej predstavil najnovejšo kolekcijo slušnih aparatov Widex Dream in jih pokazal v škatlici od najmanjšega do največjega. Ti slušni aparati imajo vgrajeno izredno dobro akustiko, so naravnani na zelo lepo slišnost, z njimi se zelo dobro poslušajo, prilagojeni so govoru, so zelo močni, kratka, res najvišja kvaliteta v tem trenutku v Sloveniji. Je pa zanje potrebno doplačilo. Ker je predavatelj s sabo prinesel tudi gradivo, smo si sami lahko doma vse v miru prebrali. Vendar naj bo slušni aparat še tako dober, vsakega se je treba navaditi in ga postopoma začeti uporabljati. Pokazal nam je še najnovejšo pridobitev za sušenje slušnih aparatov Dry-go UV, ki bi lahko bila zraven v ponudbi, ko dobiš nov slušni aparat, seveda če bi bilo to pokrito s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Sušenje in čiščenje slušnih aparatov sta še vedno največji problem, saj lahko povzročita odpoved delovanja aparata. Vlaga in močno potenje sta namreč največja sovražnika slušnih aparatov. Še enkrat je poudaril redno me-

njavanje cev, čiščenje oliv in sprotne servise. Luku sem že pred predavanjem povedal, da odbor naglušnih na Zvezi želi, da bi uporabnike obveščali o rednih servisih oziroma čiščenju slušnih aparatov v garancijski dobi. Pokazal je tudi najnovejšo napravo za telefoniranje, ki se priklopi na mobitel in jo nosiš okrog vratu.

Sledila so vprašanja, na katera je Luka preprosto in vedno zadovoljivo odgovarjal. Veliko vprašanj je bilo na temo piskanja, slabega poslušanja, nastavitve, pa o tem, kateri aparati so boljši, in še veliko drugih. Povedal je, da pri njih vedno zamenjajo cevke brezplačno in da je treba čistiti tudi olive. Pomembno je še, kakšen je odnos osebe do slušnega aparata in kako se oseba zanima za določene zadeve, kar je zelo relevantno za dobro delovanje slušnega aparata in obveščeno. Na mini servisu je bilo veliko cevk dotrajanih, kar se je izkazalo za točno tisto, o čemer smo prej poslušali. Slabe stare olive, trde cevke, več let neočiščeni slušni aparati in marsikaj – to so nepravilnosti. S hitrimi menjavami in še dodatnim nasvetom je Luka vsakemu prinesel veselje na obraz, saj so domov odhajal zadovoljni, veseli in srečni. Vsak, ki se je udeležil tega predavanja, pa je dobil tudi paket pripadajočih baterij za svoj slušni aparat.

Ne vem, kaj naj še dodam, za vse skupaj bi bilo dobro, da doživite sami, predvsem vsi tisti, ki uporabljate slušne aparate, saj je zelo pomembno, da ste obveščeni iz prve roke, od osebe, ki ima že veliko izkušenj in veselje do svojega dela. Kajti kot je dejal, se pri njih vedno potrudijo in z veseljem povedo vse, kar koga zanima. Če smo v društvu komurkoli prihranili kakšno slabo voljo zaradi slušnega aparata in jezo nad njim, smo dosegli svoj namen.

Zahvala vsem, ki ste pomagali, da je ta dan uspel odlično, predvsem pa vsem na Widexu in Luku za odlično izpeljano predavanje ter mini servis.

Franc Forštner

*Ko se ena vrata sreče zaprejo, se druga odprejo;
toda pogosto tako dolgo strmimo v zaprta vrata,
da ne vidimo tistih, ki so se nam odprla.
(Helen Keller)*

Ogledali smo si filmski festival gluhih in naglušnih

Naši člani so bili letos izredno dejavni tudi na kulturnem področju. V poletnem času so posneli kar dva filma, ki sta sodelovala na 9. filmskem festivalu gluhih 24. 10. 2015 v Ljubljani.

Seveda nas je zanimalo, kaj so ustvarili, in odločili smo se, da gremo na festival kar z avtobusom in tudi ostalim interesentom omogočimo ogled filmov.

Zbralo se nas je preko 30 in že v jutranjih urah smo se odpeljali proti Ljubljani. Najprej smo se na Trojanah okrepčali s toplo malico, nato pa izkoristili sončno vreme za ogled ljubljanskega gradu. Nanj smo se popeljali z vzpenjačo, s katere se je ponujal čudovit razgled na mestno jedro in Kamniško-Savinjske Alpe. Na gradu nas je že čakala vodička, ki nas je popeljala skozi bogato zgodovino gradu. Ogledali smo si grajsko dvorišče, peterokotni stolp, grajsko kapelo sv. Jurija z edinstveno baročno poslikavo in kaznilnice. Kdor je želel, se je lahko po kar stotih stopnicah povzpel na vrh razglednega stolpa, nekateri pa so si Ljubljano pogledali z razgledne terase. Nato smo se z vzpenjačo popeljali z gradu in se peš napotili proti Kinodvoru, kjer je potekal filmski festival.

Dvorana je bila ob začetku čisto polna. Pozdravili so nas predsednik Društva gluhih in naglušnih Ljubljana, predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ter predsednik za kulturo na Zvezi. Najprej smo si ogledali tri kratke filme, ki so jih posneli udeleženci filmske delavnice v Kranjski Gori, z naslovom Komunikacija, Sladoled in Papir. Sledila je komedija, ki so jo posneli naši člani in nosi naslov Pozabna noč. Vsi smo bili presenečeni nad igralskimi sposobnostmi naših članov in ob gledanju filma smo se od srca smejali. Sledil je še en film, ki ga je napravilo velenjsko društvo, z naslovom Upravna enota. Mestno društvo gluhih Ljubljana je posnelo film Frizer, Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana pa ljubezensko zgodbo z naslovom Pismo. Ogledali smo si še napovednik filma Agent proti mafiji, ki bo svojo premiero doživel kmalu.

Vsi sodelujoči so prejeli priznanja in zmajčke. Sledilo je druženje in klepet ob zakuski. V poznih popoldanskih urah smo se navdušeni nad prijetnim izletom vrnili v Velenje.

Urša Jakop

Na zgornji postaji vzpenjače

Začetki gledališke dejavnosti gluhih na Slovenskem

Melanie Likar je gluha študentka fotografije v Ljubljani. V okviru projekta »Dostopnost do kulturne dediščine ranljivim skupinam« je začela sodelovati v Slovenskem gledališkem inštitutu, kjer med drugim izvaja vodstva po muzejski razstavi v slovenskem znakovnem jeziku. Za simpozij o dostopnosti gledališč osebam z okvaro sluha je v Arhivu Republike Slovenije, v Narodni in univerzitetni knjižnici ter na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije raziskovala zgodovino gledališča gluhih na Slovenskem ter pripravila prispevek.

Gledališka dejavnost gluhih se je v Sloveniji začela v tridesetih letih 20. stoletja. V nekaterih zavodih za gluhe so učitelji delno že izvajali gledališko vzgojo in jim z nastopanjem vlili zaupanje vase. Eden izmed učiteljev, ki se mu je gledališka vzgoja za gluhe zdela pomembna, je bil Vinko Rupnik.

Leta 1935 se je Vinko Rupnik začel ukvarjati z gledališčem in ustanovil gledališko skupino odraslih gluhonemih – s ciljem, da v javnosti povečajo pre-

Vinko Rupnik je bil dolgoletni prizadevni delavec na Zavodu za gluhonemo mladino v Ljubljani, priznani surdopedagog in iskren prijatelj gluhih. Vir: Arhiv RS (AS 2032, t. e. 78)

poznavnost Društva gluhonemih Dravske banovine (predhodnik današnje Zveze) in Zavoda za šolanje gluhih ter da slišče poučijo o zmogljivostih šolanih gluhih. V preteklih časih so namreč gluhi imeli manj pravic kot danes, zato so se začeli boriti za svoje pravice do šolanja in zaposlovanja. Javnost je premalo poznala obstoj organizacije gluhih, zelo malo so vedeli o njihovih možnostih in delovnih sposobnostih. Cilj te gledališke aktivnosti pa je bil tudi, da bi med Slovenci pospeševali zorenje socialnega mišljenja o gluhih. Zato so celo šolsko leto vadili in pripravili propagandne nastope.

Rupnik je v gledališki skupini deloval kot režiser, dramaturg in avtor tekstov. Pomembno mu je bilo govorno izražanje, zato guhi igralci med predstavo niso kretali, ampak so glasno govorili, ker so bili nastopi namenjeni slišči publiki. Želeli so prikazati tudi govorne zmožnosti gluhih, zato je Rupnik veliko delal na ustnem izražanju igralcev in vsako podrobnost pripravljajl do popolnosti. Govorili so dobro in razločno, motilo je samo nekoliko bolj trdo in enakomerno izgovarjanje. Vsak nastop so igralci izvedli z govorom in pantomimo. Vinko Rupnik je z njimi vadil dve igri, in sicer Zamorec in Oče.

Gluhi igralci, ki so od leta 1935 do 1941 sodelovali v gledališki skupini Vinka Rupnika, so bili: Ivana Vuga, Ciril Sitar, Alojzij Šturm, Ivan Taškar, Ivan Bajt, Jože Bergant in Ivan Klemenčič. Vir: Arhiv ZDGNS

Prvi nastop Rupnikove gledališke skupine je bil 6. septembra 1936 v Rokodelskem domu. Predstavo so pripravili za 5-letnico ustanovitve Društva gluhonemih v Ljubljani. Ta prireditev je bila namenjena samo gluhim gledalcem. Želeli so jim pokazati uspeh svojega dela v društvu. Nastop je bil za igralce prvi preizkus pred velikim javnim nastopom.

Prvi javni nastop za slišče gledalce pa so priredili 6. decembra 1936 v dvorani Šentjakobskega gledališča v Ljubljani. Nastopali so ob 35-letnici delovanja gluhonemnice ter ob 5-letnici delovanja Društva gluhonemih v Ljubljani. Široki javnosti so želeli dokazati, da je šolsko izobraževanje potrebno in koristno za gluhe.

DRUŠTVO GLUHONEMIH V LJUBLJANI

VABILO NA

PRVI JAVNI NASTOP

ki se bo vršil v dvorani
ŠENTJAKOBSKEGA GLEDALIŠKEGA
ODRA V LJUBLJANI – MESTNI DOM

v nedeljo 6. decembra ob 16. uri

SPORED:

Uvodne besede o gluhonemih, govori C. Sitar

O Č E	ZAMOREC
Enodejanka, spisal V. Rupnik.	Šaljiva enodejanka, spisal „*“.
OSEBE:	OSEBE:
Reza, žena vana . . . Lj. Vugova	Čevljar Blaž Bajl A.
Ivan, črnovojnik Sitar C.	Berač Malha Šturm A.
Janezek, njun sin Taškar I.	Vajenec Taškar I.
Sosed Tine Bergant J.	Jakob Bergant J.
Pismonoša Šturm A.	Tine soseda Klemenčič J.

VSTOPNINA: Sedeži po Din 12.–, 10.–, 8.–, 6.–. Stojišča Din 3.–

Čisti dobiček je namenjen v dobrotelne svrhe.
 Predprodaja vstopnic pri tvrdki Sitar & Svetek, Marijin trg 8.
 Za obilno udeležbo prosimo

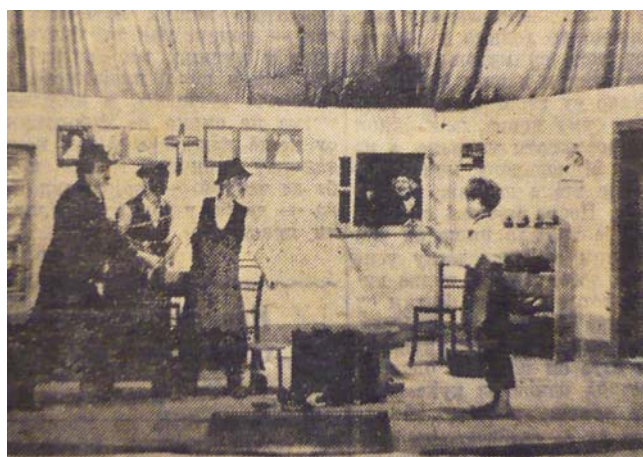
ODBOR.

Tiskarna „Glasnik“ v Ljubljani.

Plakat prvega javnega nastopa 6. decembra 1936 v Šentjakobskem gledališču v Ljubljani. Vir: Arhiv RS (AS 2052, t.e. 1)

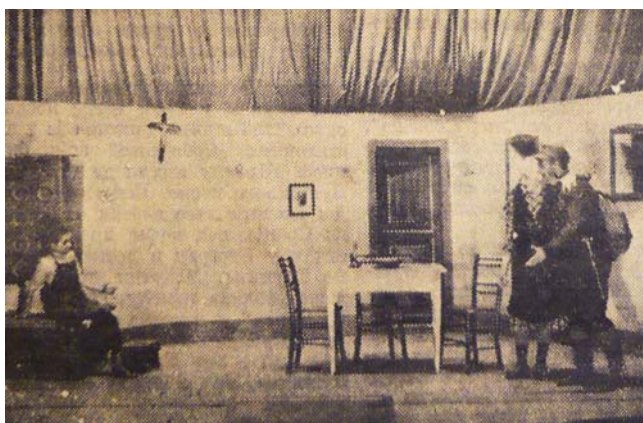
Po programu je najprej o življenju gluhih predaval Ciril Sitar, tajnik društva in kasnejši predsednik Društva gluhonemih v Sloveniji. Ljudem je želel povedati, kako težko se gluhi brez službe preživljajo, ker nimajo svoje izobrazbe in bi jo radi dosegli. Omenil je tudi, da gluhi igralci prvič javno nastopajo na odru v Sloveniji in s svojim nastopom ne želijo pokazati samo igralskih sposobnosti, temveč tudi ozaveščati gledalce o sposobnostih šolanih gluhih. Po govoru Cirila Sitarja sta sledili humoristična enodejanka Zamorec in resna igra Oče.

Več kot eno uro in pol so ljudje gledali gluhe na odru, kot da se je zgodil čudež. Tega niso pričakovali – da so pripravljene in maskirane gluhi igrali na odru kakor pravi igralci. Govorili so z živo govoricco in pri celi predstavi niso videli niti ene same kretnje. Ljudje so se smejali pri igri Zamorec, pri igri Oče pa jokali. Po nastopu je v dvorani najprej vladala največja tišina, na koncu pa so le začeli ploškati uspešni predstavi.

Fotografija s predstave Zamorec

V smešni enodejanki Zamorec so nastopali čevljar, njegov vajenec, navihani berač in dva soseda. Dejanje se je dogajalo v čevljarški delavnici, kjer je navihani berač prelisičil čevljarja, da bi dobil nove čevlje. Ker si je čevljar želel videti zamorca, ga je berač s črnim globinom namazal. Soseda sta mislila, da je v delavnici res zamorec, in sta pobarvanega čevljarja z vrvjo ujela. Medtem je berač pobegnili z novimi čevlji. Vir: Arhiv RS (AS 2052, t.e. 1)

Fotografija s predstave Oče

Bolj resno enodejanko Oče je Rupnik sam napisal. Poskušal je ljudem prikazati težko usodo oglušlega človeka. Dejanje se je dogajalo v kmečki sobi po prvi svetovni vojni. Mati in sin sta mislila, da je oče umrl v vojni. Ko se je neko noč vrnil domov, sta bila najprej zelo vesela, ampak kmalu so ugotovili, da je oglušel. Vse okoli sebe je videl, ničesar pa slišal. Po kratki žalosti in pretresenosti je prevladalo veselje nad življenjem. Saj po svetu je mnogo gluhih ljudi, ki preživljajo sebe in družino s poštenim delom. Vir: Arhiv RS (AS 2052, t.e. 1)

Gluhi nastopajoči so javnosti pokazali, da zmorejo govoriti. In posebno je bilo tudi to, da nihče od igralcev ni imel treme pred nastopi. Javnost je na nastopih videla in slišala, da gluhi znajo govoriti, in spoznala, da gluhi niso tudi nemi. Ti nastopi so bili edinstveni v vsej zgodovini gledališča.

O tem dogodku je poročalo mnogo časopisov. To je pomenilo, da je javnost razumela »prve klice« gluhonemih in jih začela podpirati za boljše življenje ter izobrazbo.

Gluhonemi so govorili ...

Ljubljana, 6. decembra.

Ze sama beseda »gluhonemi« sproži v človeku skalo usprizljenih občutij in disonanc. Mnogi, da so gluhonemi manj vredni ljudi, skorajda lebeli, ker so prikrajšani za enega najdragocnejših čutov: za sluh, nanureč se vedno prevladuje med nami. Nekateri gredo v svojem podcenjevanju gluhonemih celo tako daleč, da so prepričani, da gluhonemi ne morejo govoriti, da niso sposobni za nobeno važnejše in odgovornejše delo, da se ne morejo naučiti obrti itd. Da je to mnenje krivino in zmotno, nam je nazorno pokazal prvi javni nastop Društva gluhonemih v Ljubljani, ki ga je priredilo za šletnico avogosta.

Namen te prireditve je bil dvojen: odrasli gluhonemi, ki se udeležujejo v raznih poklicih, so hoteli predvsem manifestirati važnost šolske izobrazbe, obenem pa zainteresirati javnost in merodajne oblasti za svoje težnje. Pot do izobrazbe je mnogim gluhonemim otrokom pri nas še vedno zaprta, ker primanjkuje zavodov, v katerih bi se naučili vsega, kar potrebujejo za življenje. Le majhno število gluhonemih otrok je tako srečno, da jim odpro vrata v oni skrivni svet, ki ga polnočni ljudje doživljamo vsak dan. Za približno 10.000 šoloobveznih gluhonemih otrok imamo v Jugoslaviji samo štiri zavode, in sicer v Ljubljani, v Zagrebu, v Belgradu in v Jagodini. Če primerjamo stanje šoloobveznih otrok in zavodov naše države z drugimi državami, vidimo, da smo daleč za njimi. Tako imajo n. pr. na Češkem 14 zavodov, v Nemčiji pa okoli 80. A ne samo po številu, tudi po notranji ureditvi so inozemski zavodi daleč pred nami.

Zanimanje za prvi javni nastop je bilo tolikšno, da je bila dvorana Mestnega doma polna do zadnjega kotička. Med zbranim občinstvom so bili predvsem obli prijatelji in znanci gluhonemih, med povabljenimi častnimi gosti pa smo opazili bana dr. Natlačenca in kanonika dr. Volca, ki je zastopal ljubljansko škofijo ter dalje še vrsto zastopnikov raznih kulturnih, humanitarnih in karitativnih organizacij.

Uvodne besede je imel C. Sitar, ki je kot prvi dokazal, da je z malo dobre volje in potrpljenja prav lahko mogoče razumeti govorico gluhonemih, čeprav je človeku pri tem nekoliko mučno in tesno pri srcu. V svojem govoru je predvsem poudarjal potrebo in važnost izobrazbe za gluhoneme. Z mešanimi čustvi smo sledili toku njegovih besed, ki so imele nekam trpek prizvok in so izzevale v obojdo oblasti in javnosti, ki brez razumevanja stoji ob strani in je bolj gluha za vsa njihova prizadevanja kot pa — gluhonemi sami.

Govornik je nato predstavil občinstvu vrsto gluhonemih, ki so vsi izšli iz zavoda za gluhoneme in se zdaj udeležujejo v raznih poklicih: krojača, šivilje, mizarja, modistov, slugo, gospodinj, graverja, stavca, litografa, zobotelnika, kiparja, krošnjarja, pletarja in zidarja.

To je pa samo del tistih, ki si z delom svojih rok posebno služijo kruh in so razkropljeni širom Slovenije. Prav ta zavost, da so prepričani samim sebi, jim je dala pobudo, da so se organizirali v svojem društvu, ki šteje zdaj že 5 članov.

Uvodnim besedam sta sledili dve enodejanski, v katerih so nastopili sami gluhonemi. Umetniške vrednosti uprizorjena dela seveda nimajo, pač pa imajo praktično vrednost, ker so nam nastopajoči nazorno pokazali, da morejo govoriti, če imajo podlago za to, in ta podlag je: šolska izobrazba. Prvo igrjo »Oče« je spisal strokovni učitelj gluhonemice V. Rupaik, ki je celotno prireditev tudi aranžiral in z vso ljubeznijo vodil do kraja. Vsekakor Društvo gluhonemih zasluži večje razumevanje tako od strani javnosti kakor tudi merodajnih oblasti!

Ker je bil nastop tako uspešen, so se odločili, da bodo svoje igre predstavili tudi v drugih krajih po vsej Sloveniji. Med letoma 1937 in 1940 je gledališka skupina pod vodstvom Vinka Rupnika šla na pravo turnejo po celi državi.

Igralska skupina je z velikim veseljem potovala po Sloveniji in v širši javnosti vzbujala pozornost za potrebo in zmogljivosti gluhih. Občinstvo je na začetku mislilo, da bodo gluhi igralci na odru uporabljali kretnje, kar ni bilo res, saj so uporabljali govor. Vinko Rupnik nikakor ni mogel dopovedati ljudem, da je prišel pripravljat nastop gluhih. Društvo gluhonemih v Ljubljani je bilo zelo dobro organizirano, saj so skrbeli za stroške prevoza po celi Sloveniji, za hrano, prenočišča in tako dalje. Pripravili so plakate, letake in vabila, da bi napovedali nastop svoje skupine.

Pred nastopom so vedno imeli maskerja, ki ga je najelo društvo, in ta je gluhim igralcem pripravil masko in lasuljo. Uporabljal je kreme in šminke, ki so jih delno darovala druga profesionalna gledališča. Rupnik ter igralci pa so prinesli še svoje lasulje in nekaj materialov za brade in brke. Pri nastopih je sodeloval tudi šepetalec, to je bil Milan Pavetič.

V nekaterih večjih krajih so imeli dvorano brezplačno na razpolago, plačali so samo za kurjavo in raz-

Gluhonemi so govorili, gledališka kritika

V slovenskem časopisu Slovenec so po prvem javnem nastopu napisali novico, da so gluhonemi igrali. Piše, da je javnost mislila, da gluhi niso sposobni govoriti z živo govorico, a so se zmotili. Gluhonemi so govorili. Želeli so pokazati javnosti, da si zaslužijo možnost do izobrazbe in zaposlovanja. Bili so uspešni. Vir: Slovenec, 7. december 1936

Nastopali so 29-krat v naslednjih krajih: Ljubljana, Novo mesto, Celje, Maribor, Kranj, Šoštanj, Jesenice, Kamnik, Tržič, Trbovlje, Ribnica, Vrhnika, Litija, Ptuj, Ljutomer, Murska Sobota, Zagreb, Sevnica, Krško, Žalec.

UDRUŽENJE GLUHONIJEMIH „DOBROTvor“ U ZAGREBU
prireduje
povodom 40 god. opstanka zavoda za gluhoonijeme u Ljubljani
pod visokim pokroviteljstvom gradonačelnika
gosp. MATE VENE STARČEVIČA

25. PREDSTAVU

CRNAC (Zamorec) | **OTAC (Oče)**
Saljiva igra u 1 činu | u 1 činu po V. Rupniku

u Franjevačkoj dvorani Kaptol 9
u subotu 7. rujna 1940 – u 20 sati
Gostuju članovi diletantске trupe
„Društva gluhoonemih iz Ljubljane“

RASPORED:

1) Uvodna riječ iz života gluhoonijemih	
2) Pozdrav, g. C. Sitar iz Ljubljane	
CRNAC (Zamorec) Sala u 1 činu	OTAC (Oče) u 1 činu po V. Rupniku
Osobe:	Osobe:
Postolar Blat Prosjak Malba Segrt Jakob Tine susjedi	A. Balt A. Štarn I. Talbar I. Bergant I. Klemenčić
Reza, Jena Ivana Ivna, crni roznik Jones, sin Susjed Tine Lisovska	L. Vuga C. Sitar I. Talbar I. Bergant A. Štarn

ULAZNINA: Din 20, 15, 12, 10, 8, 5, 3.-

Preprodaja: Sanitaria, Masarykova 23 i Elza, Ilica 41
Čist prihod namijenjen je za gradnju Doma za gluhe u Zagrebu.

Za što veći posjet moli **ODBOR.**

Takso prosta: 12, 3, 11, 24 lakovica i petljetnog pravilnika.

Za uvod v proslavo 40-ih let obstoja ljubljanskega zavoda so gluhi igralci 7. septembra 1940 pripravili svoj 25. nastop, in sicer v Zagrebu pod pokroviteljstvom zagrebskega župana M. Starčevića. O tej svojevrstni in zanimivi prireditvi so obširno pisali zagrebski dnevniki. Načrtovan je bil tudi nastop v Beogradu, ampak druga svetovna vojna je nadaljnje nastope onemogočila. Vir: Arhiv RS (AS 2052 t.e. 2)

svetljava, včasih pa so imeli tudi stroške za čiščenje. Ponekod so prosili za izposojno rekvizitov in oblek za igro. Za obe igri so na oder postavili kmečko sobo z zadnjo steno, oknom in vrati. Med nastopom so kuliso samo malo spremenili. Svetloba je bila pri igri Zamorec vedno enaka, pri igri Oče pa ne, ker so potrebovali blisk, s kosom pločevine pa so ponazorili grom.

Nad 10.000 oseb je videlo nastope gluhih, med njimi škofi, župani, gospodarji, podjetniki, zdravniki in tako dalje. Dvorane so bile polne poslušalcev in z vseh predstav so ljudje odhajali kot dobri prijatelji gluhih, ki jim je bilo treba nujno pomagati. Od prihodkov so plačali stroške režije, preostanek pa je dobila šola za gluhe otroke.

Svojih nastopov so bili veseli tudi gluhi igralci, saj jim je uspelo pokazati ljudem, kaj zmorejo gluhi. Spoznali so novo življenje. Ljudje so jih odslej namreč bolj cenili. Vinko Rupnik pa je vedno čutil, kako so jim srca utripala od veselja in kako so bili

Fotografije gledaliških nastopov gluhih in naglušnih po drugi svetovni vojni. Vir: Arhiv ZDGNŠ

hvaležni velikega obiska predstav. Po nastopu so gluhi igralci objemali svojega učitelja in spraševali, ali so jih ljudje razumeli in če so dobro igrali ... Bili so srečni, kar je Vinka Rupnika zelo ganilo, in srečen je bil tudi sam.

Med drugo svetovno vojno je gledališka dejavnost gluhih zamrla. Po letu 1945 ni bilo veliko nastopov oziroma ni bilo redne, organizirane dejavnosti kot v času Vinka Rupnika. Prav tako ni znano, če so takrat gluhi še nastopali za slišče gledalce ali bolj za gluhe. Posamezni ohranjeni podatki dokazujejo, da so gluhi še zmeraj igrali gledališke predstave, kot na primer Svoje glavčka, Prodano nevesto itd. Ampak prevladale so druge kulturne dejavnosti gluhih v Sloveniji.

V 21. stoletju je gledališka dejavnost ponovno zacvetela. V lokalnih društvih gluhih in naglušnih so se ustanovile gledališke skupine, ki redno pripravijo nastope. Leta 1999 je Zveza društev gluhih in naglušnih ustanovila tudi svojo ljubiteljsko gledališko skupino gluhih in naglušnih, in sicer Tihе stopinje, v kateri je strnila moči za večji razcvet gledališke dejavnosti na državni ravni.

Melanie Likar

Prijateljski turnir v futsalu

V soboto, 24. 10. 2015, je bil ob 9.00 uri v dvorani Lent zbor tekmovalcev za prijateljski turnir v futsalu. Pomerile so se ekipe Mestne občine Maribor, Nogometnega kluba Maribor – veterani in Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor (DGNP Maribor). Pozdravni govor so imeli Aleksander Trnjar, predsednik sekcije za šport DGNP Maribor, Milan Kotnik, sekretar – strokovni delavec DGNP Maribor, in predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor.

Po uradnem delu sta prvo tekmo odigrala DGNP Maribor in Mestna občina Maribor, ki je bila poražena z rezultatom 2 : 5. V drugi tekmi sta se pomerili ekipi NK Maribor – veterani in DGNP Maribor in zaslužno je zmagala ekipa NK Maribor – veterani z izidom 2 : 1. Sledila je še zadnja, finalna tekma Mestne občine Maribor in NK Maribor – veterani z rezultatom 3 : 5. Tako smo dobili tudi končni rezultat prijateljskega turnirja:

1. mesto: Nogometni klub Maribor – veterani
2. mesto: Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
3. mesto: Mestna občina Maribor

Za dosežene rezultate so bili najbolj zaslužni Amir Karić kot najboljši igralec, Peter Binkovski kot naj-

boljši strelec in Žiga Bedenik kot najboljši golman. Najboljše ekipe kot tudi najboljši posamezniki so prejeli pokale. Čestitamo!

Po končanem turnirju je sledila tiskovna konferenca, kjer se je predstavila ekipa gluhih igralcev futsala Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor, ki se odpravljajo na III. ligo prvakov gluhih v futsalu v špansko Huelvo. Po tiskovni konferenci je sledilo druženje s pogostitvijo. Na tiskovni konferenci so sodelovali Bedrija Črešnik, predsednik društva, Srečko Pihler, igralec futsala – veteran, Gabrijel Kravanja, kapetan ekipe, in Aleksander Trnjar, predsednik športne sekcije. Prisotna sta bila tudi Simon Mihalina, vodja Urada za šport Mestne občine Maribor, ter Milan Kotnik kot predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor. Od medijev sta se tiskovne konference udeležila Spletna TV in Radio FM.net.

Iskreno se zahvaljujemo vsem udeležencem, ekipam in igralcem za udeležbo na turnirju. Še posebej se zahvaljujemo posameznikom in podjetju, ki so omogočili brezplačno uporabo prostora za izvedbo tiskovne konference v Festivalni dvorani Lent in cenejšo uporabo športne dvorane za izvedbo turnirja.

Tomislav Divjak

Udeleženci turnirja

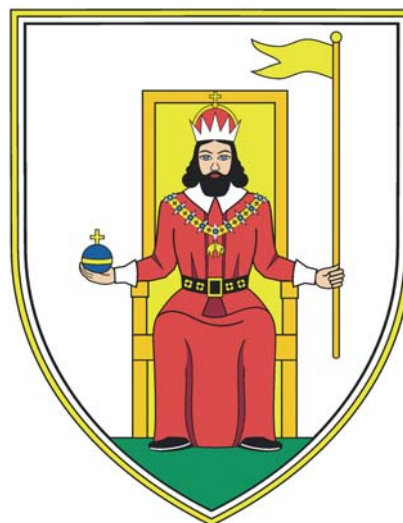
Slovenska mesta: Novo mesto

Novo mesto je sedmo največje mesto v Sloveniji in hkrati prestolnica Dolenjske. Leži sredi gričevnate pokrajine v rečnem zavoju reke Krke. Mestni obod sestavljajo na jugovzhodu Gorjanci, na jugozahodu Ljubeni, na zahodu vzrastki Kočevskega roga, na severu pa vinorodna Trška gora. Po svojem kulturnem pomenu in zgodovinskem bogastvu sodi med najimenojše slovenska mesta.

Staro mestno jedro, ki je krožne oblike s polmerom okoli 250 metrov, stoji na skalnatem apnenčastem polotoku. Obliva ga počasna sivozelena Krka, ki teče tu v treh zaporednih rečnih zavojih. Med njimi je troje pomolov. Na najbolj izrazitem srednjem pomolu stoji mesto, druga dva pa zarašča gozd; na zahodu Portovald, na vzhodu Ragov log, ki je delno preurejen v prirodni park in od 1955. leta povezan z levim bregom Krke po leseni brvi. Oba imata zdaj športno-rekreacijsko vlogo. Polotok z mestnim jedrom se najvišje dviga s Kapiteljskim hribom (202 metrov), ki se proti jugozahodu strmo spušča h Krki. Tu je nastal znameniti Breg, ki daje mestu svojevrstno obeležje. Najlepši pogled se odpira z vzhoda in zahoda in so ga zato pogosto upodobili slikarji, zlasti Jakac in Lamut. Skalnati strmi breg Krke prehaja od Brega proti zahodu v aluvialno rečno teraso Loko. Zdaj so tu športna igrišča. Gladina Krke je pod Novim mestom pri zgornjem jezcu ob nekdanjem mlinu na nadmorski višini 162 metrov. Jez je ohranjen iz higienskih razlogov, zaradi kanalov, speljanih v reko. Iz starega jedra se mesto pahljačasto širi ob dohodnih cestah. Na severozahodu je najstarejši del mesta prometno-transportni in industrijski Bršljin s Cegelnico, na severovzhodu prav tako industrijski kompleksi Ločne in Mačkovca, na jugovzhodu Žabja vas in Gotna vas, na jugu Kandija,

Slika Novega mesta iz Valvasorjevih časov

Grm in Šmihel z Regrčo vasjo ter na zahodu Drska z Irčo vasjo in Brodom.

Zgodovina mesta in okolice

Bronasta doba obsega obdobje od približno leta 1700 do 800/700 pred našim štetjem. Na Slovenskem je le-ta še posebna, ker je takrat tu živela ena prvih samostojnih kultur: ljubljanski koliščarji. Čeprav njenih sledov ni najti na Dolenjskem, je močno verjetno, da je njen vpliv segel tudi v dolino reke Krke. Misel je še toliko bolj verjetna, ker so arheologi v dolenjskih kraških jamah odkrili sledove prvih naseljencev, ki so si tam poiskali dom v obdobju bronaste dobe.

Za Novo mesto in okolico pa je predvsem pomemben blišč žarnih grobišč, kar odsevajo najdbe z Mestnih njiv. V tej dobi se začne trajna poselitev novomeškega okolja v okljuku reke Krke. Žarno pokopavanje izvira iz Sredozemlja; ljudstvo, ki se je naselilo na tem območju, je s seboj prineslo navado sežiganja svojih preminulih. Njihov pepel so nato pokopali v lončenih posodah na za to posebej izbranih krajih. V grob so priložili še orodje, orožje in druge pridelke. Treba je poudariti spretnosti lončarske izdelave na tem območju – okrasje in dimenzije posod so prav umetelno izvedene tudi na bronastih izdelkih. Ker je rud za izdelavo bron pri nas razmeroma malo, lahko sklepamo, da je že v bronasti dobi tukaj cvetela trgovina.

O ljudstvu iz tega časa vemo zelo malo: vemo, da so hiše gradili iz kamna, lesa in zemlje. Poznali so obrt, in ker v obrti vsi niso bili enako spretni, so nekateri v družbi uživali večji ugled, kar kaže na

družbeno razslojenost. Ne poznamo pa njihovega jezika, običajev, verovanj ...

V železni dobi, ki jo delimo na starejšo (halštatsko) in mlajšo (latensko), je območje Dolenjske odigralo ključno vlogo v prenosu znanja o železarstvu iz Male Azije prek Grčije do ostale Evrope. Mirno lahko zapišemo, da ti kraji ne prej ne kasneje niso več imeli tako pomembne vloge. Prihod novega ljudstva je povečal in zgostil prebivalstvo na tem območju, največji poudarek pa je skupščina sedaj dajala železarstvu. Še danes je na gričih moč opaziti obrambne nasipe, ki so jih ustvarili ljudje (bolj za obrambo pred zvermi kot pred drugimi sovražniki). V novonastali družbi se je njena razslojenost še povečala. Družina je bila zelo pomembna, saj so pokojne pokopavali v eno samo gomilo več generacij; nekatere celo toliko časa, da so gomile ob odkritju poimenovali kar »dolenjske piramide«.

Starejšezelznodobna gomila po izkopu z grobnimi jamami

Lahko bi rekli, da je med vsemi srednjeevropskimi skupinami ravno Dolenjska v tem času dosegla največji vzpon. Razvitost se ne kaže le v natančnosti izdelave in umetnosti predmetov, temveč tudi v posebnem načinu pokopa, ki se je uveljavil v tem času. Svoje pokojne so v gomile polagali v krožnem redu, kar nakazuje na neznan obred oziroma način razmišljanja. Svojevrstni znaki materialne in duhovne kulture tega časa nam dokazujejo, da je dolenjski halštatski najvidnejši predstavnik halštatske kulture. Tu je treba omeniti situle, steklene jagode in fibule. Situl in steklenih jagod je bilo v Novem mestu najdenih največ na svetu. Prvič na dolenjsko kulturo niso vplivali zunanji dejavniki, temveč je razvoj obrti na tem prostoru ustvaril lastne načine izdelovanja in okraševanja; proizvodnja je torej morala preseči potrebe domačega okolja, saj je v tem obdobju trgovina bajno zacvetela. Najbolj izstopa nakit iz steklenih jagod. Zaradi številnosti jih nikoli niso natančno prešteli, toda arheologi ocenjujejo, da če sta bili v nekem drugem evropskem halštatskem grobu najdeni dve jagodi, jih je bilo v

dolenjskem najdenih tisočkrat več. Situl je bilo na tem območju do sedaj najdenih 22.

Situla

Steklena ogrlica

Kljub bogati trgovini in blaginji, ki jo je uživala dolenjska družba v halštatu, se žal ni organizirala v vojaško silo, ki bi kljubovala Grkom in kasneje Rimljanom. Zaton je doživela že s prihodom Kelto, ki so udrli na to območje, se pomešali z domačini in uvedli spet drugačno kulturo. Razcvet situl in steklenih jagod se je končal, dokončno pa se je »zlata doba« Dolenjske končala s prihodom Rimljanov leta 35 pred našim štetjem, pod katerih vladavino je ostalo več stoletij.

Nastanek in ustanovitev mesta

V šestem stoletju našega štetja so na slovensko območje prišli Slovani. Ljudstvo, ki je bilo v veliki večini kmečko, je kmalu naselilo strateško primerne dolino reke Krke in si tu ustvarilo stalno naselje.

Dobro pa so lahko začeli kmetovati šele v 12. stoletju, ko so se nehali vpadi na zahod prek dolenskega območja in so kmetje lahko želi, kar so sejali. V tem obdobju se je tudi povečalo število naselij in doseglo skoraj današnje število.

V 13. stoletju se je kazala že močna potreba po pravem mestu na Dolenjskem. Kostanjevica, prva od dolenskih naselji, ki so jim bile podeljene mestne pravice, je bila mesto bolj na papirju kot v resnici in od otoškega mesta si pač ni bilo veliko obetati. V okolici je bilo še nekaj obetavnih trgov (Mokronog, Črnomelj, Metlika ...), toda strateško idilično postavljeno naselje v okljuku reke Krke je

Habsburški vojvoda Rudolf IV.

kar klicalo po ustanovitvi mesta.

Približno tristo let – od 1200 do 1500 – so se v tekmi za posest naše zemlje menjavale posamezne rodbine, vendar je bila ta tekma odločena že leta 1335; v korist Habsburžanov. Najvidnejši in najuspešnejši predstavnik habsburške politike je bil vojvoda Rudolf IV. Habsburški. Dvajsetleten je leta 1358 nasledil svojega očeta Albrehta, imenovanega »Modrik«. Sedem let kasneje je umrl v Milanu.

Bil je zet češkega kralja in nemškega cesarja Karla IV. Istega leta, kot je podpisal privilegijsko listino Novemu mestu, je ustanovil tudi univerzo na Dunaju, kar mu je prineslo vzdevek »Ustanovitelj«.

Za razliko od vseh starejših dolenskih in krajskih, pa tudi slovenskih mest, ki so jim bile njihove mestne pravice dodeljene ustno, tako da ni mogoče natančno ugotoviti leta njihove ustanovitve, so bile Novemu mestu 7. aprila 1365 dane v pisani obliki s posebno listino, ki so jo včasih imenovali ustavno pismo, danes pa je pravilneje privilegijska listina. Ob ustanovitvi mesta je vojvoda sklenil tudi dogovor s stiškim opatom Petrom, s katerim sta si bila tudi sicer blizu. Opat in vojvoda sta izmenjala nekatere posesti ob novonastajajočem mestu in drugod. Nastajajočemu mestu v okljuku Krke je Rudolf dal naziv po svojem lastnem imenu Rudolfswerth (Rudolfovo пристanišče).

Ljudstvo je nastajajočo naselbino imenovalo kar Novo mesto, pa tudi v sočasni listini z dne 29. septembra 1365, ki jo hrani arhiv nemškega viteškega mesta na Dunaju, se ta nova naselbina imenuje Newestat (Novo mesto). Novo mesto je bilo sezidano po volji in ukazu vojvode Rudolfa, da bi v trgovsko in prometno pomembni dolini Krke in v središču Dolenjske ustanovil novo gospodarsko in upravno-politično jedro in oporišče vse bolj proti Jadranu stremeči habsburški posesti. Ob ustanovitvi Novega mesta so bili meščanom zagotovljeni lastni in voljeni sodniki, osebna svoboda, mestna samouprava ter pravica do trgovanja in sejmov. Stoletje in pol je mesto cvetelo in postalo najpomembnejše med kraji na Kranjskem.

Novo mesto nekoč

V 16. stoletju so kmečki upori, različne bolezni in nagel razvoj Karlovca znatno vplivali na nazadovanje mesta. Propadanje trgovine in obrti je bilo tako silovito, da so se ljudje pričeli izseljevati in se ukvarjati s poljedelstvom. Nove trgovske poti od Karlovca proti Reki in Trstu so občutno zaobšle

Novo mesto in tako še dodatno pripomogle k njegovemu obubožanju. Tako stanje je vladalo vse do začetka 18. stoletja.

Gimnazija Novo mesto

Leta 1738 je skozi Novo mesto pričela delovati redna poštna zveza med Ljubljano in Karlovcem. Povezava je okrepila dogajanja v Novem mestu, tako da je bila leta 1746 ustanovljena gimnazija. V letu 1748 je mesto dobilo tudi okrožni urad (kresijo) in postalo pomembno upravno in kulturno središče dolenske pokrajine. Leta 1778 je pridobilo deško šolo, v letu 1816 pa še dekliško.

Leta 1850 je Novo mesto dobilo žandarmerijo in sodišče. Narodno prebujenje je doživelo ob 500-letnici svoje ustanovitve. Krepila se je narodna stranka in leta 1875 je bil sezidan Narodni dom, prvi na slovenskih tleh.

Mestna hiša ali rotovž je doživela več prezidav. Že pred letom 1720 je na tem mestu, kjer stoji še danes, stal rotovž. Pa Novomeščanom ni bil povšeči, kajti bil je manjši in manj imeniten, kot so ga imeli Ljubljančani. Zato so Dolenjci, ki so se kosali z Ljubljančani, dali stari rotovž podreti in zgraditi novega. Še vedno je bil novi rotovž manj imeniten kot ljubljanski, ampak zidan je bil z vinom namesto z vodo, česar si Ljubljančani niso mogli privoščiti, in čast je bila rešena. Da je bilo to res, so dali mestni očetje poleg grba ustanovitelja mesta postaviti še latinski napis o gradnji rotovža (»V letu pokažene-ga vina sem zidan«). Leta 1856 so rotovž obnovili, streho so mu prekrili z opekami in nadomestili leseni stolp z zidanim.

V rotovžu se je marsikaj dogajalo. V njegovih sobah se je odvijalo politično življenje, pa latinska in dekliška šola sta bili tam, ob prilikah je bilo tudi gledališče, plesna dvorana, v njegovi kleti so bile ječe za mestne hudodelce ... Torej rotovž je živel pestro življenje. V takšni obliki, kot ga poznamo danes, je

Mestna hiša

bil postavljen leta 1905 po načrtu furlanskega stavbenika Giuseppeja Olive.

Pred rotovžem stojita doprsna kipa pisatelja Janeza Trdine in pesnika Dragotina Ketteja, ki sta preživela del življenja v Novem mestu.

Novomeška občina je prišla v upravljanje Slovencev leta 1871, dokončno pa leta 1882. Slovenska narodna društva so se razvila zelo hitro. Leta 1894 je Novo mesto dobilo železnico, leta 1908 pa so s hišnih pročelij odstranili vse nemške napise.

Prva svetovna vojna je prekinila obetaven razvoj mesta, čeprav se ga je dotaknila posredno, kot kraja v zaledju. Obubožanje prebivalcev in smrtne žrtve med mladimi na fronti so zaznamovale ta štiri leta. Lahko razumemo olajšanje meščanov po končani vojni in ponovni zagon pri delu na različnih področjih. Na gospodarskem področju so se začeli pojavljati zametki industrijskih obratov, obnovilo se je delovanje številnih predvojnih društev, umetniki so se zbrali v mestu in priredili slikarsko razstavo s spremljajočim umetniškim programom. Razpoloženje tega časa lahko zaznamo v imenu tega dogodka – novomeška pomlad. V tem času je zaživela tudi reka Krka. Na obrežju so si meščani zgradili kopalnice, čolnarne, perišča in sprehajališča, kjer so

Italijanska vojska pred mestno hišo

preživljali prosti čas zlasti med poletnimi meseci.

Ponovno je vojna vihra grobo posegla v tok dogajanja v Novem mestu leta 1941. Novo mesto je bilo po kratkotrajni nemški zasedbi do leta 1943 pod italijansko upravo, kasneje pa do konca vojne pod nemško. Staro mestno jedro je bilo zaradi bombnih napadov močno poškodovano, še bolj boleče pa so bile človeške izgube.

Po drugi svetovni vojni se je Novo mesto začelo hitro spreminjati. Naprej je bilo treba odpraviti posledice nemškega bombardiranja septembra in oktobra 1943. Potem pa se je mesto gospodarsko hitro razvijalo in postajalo pomembno industrijsko središče (Krka, Novoles, IMV, Novoteks). Leta 1952 je bila mimo njega zgrajena pomembna cestna povezava, avtocesta Ljubljana–Zagreb. Mesto se je širilo in primestna naselja so postala njegov del. V letu 1960 je bila zgrajena nova bolnišnica, v 70. letih pa je bil zgrajen nov cestni most v Ločni.

Novo mesto z okolico

Mesto je danes trgovsko, upravno, zdravstveno, izobraževalno in kulturno središče, sodobni urbanizacijski tokovi pa so zajeli tudi širše podeželje, ki je izgubilo kmetijsko vlogo. V mestu in okolici so se razvile avtomobilska, farmacevtska kozmetična, tekstilna, lesna, obutvena in elektrotehnična industrija ter industrija izolacijskih materialov.

Novo mesto je tudi sedež Društva gluhih in naglušnih Dolenjske in Bele krajine. Za začetek delovanja ustanovni občni zbor šteje 6. 6. 1956, ko je s sklepom navzočih ustanovil Zvezo gluhih Jugoslavije, poverjeništvu Novo mesto. Za prvega predsednika je bil izbran Slavko Šušteršič. Glavne naloge odbora so bile izvesti popis občanov z okvaro sluha po Dolenjski in Beli krajini, sodelovanje z občinskim odborom za socialno pomoč in izobraževanje, vključevanje gluhih oseb v delovni proces, šolanje mladih ter informiranje in svetovanje o nabavi in uporabi slušnih aparatov.

Večina takratnih članov je bilo zelo revnih, živeli so na robu preživetja, svojci so se jih sramovali in jih niso vpisovali v šole. Opravljali so najtežja in najbolj umazana dela na kmetiji. Veliko primerov gluhot je bilo povezanih še z drugimi težkimi boleznimi. Zato jim je društvo pomagalo denarno in materialno.

Informiranje

Društvo je delovalo na terenu tako, da so v vsaki občini izbrali osebo z okvaro sluha kot poverjenika in pomočnika za koordinacijo z občinsko socialno službo v Novem mestu. Poudariti je treba, da se v društvo vključujejo predvsem gluhe in močno naglušne osebe. Tisti z lažjo izgubo sluha pa izberejo društva upokojencev in invalidov, saj jim komunikacija ni problem.

Že leta 1958 leta so evidentirali 193 oseb z okvaro sluha, 123 pa se jih je včlanilo v društvo, kjer so vodili natančno evidenco, socialno stanje v družini, morebitno potrebno pomoč. Članstvo se z leti spreminja; leta 2014 je imelo društvo registriranih 290 oseb.

Ne moremo mimo dejstva, da se je društvo skozi desetletja lahko prebijalo le z vztrajnostjo in iznajdljivostjo vodilnih oseb, saj pogoji za delovanje niso bili nikoli dobri. Zahvala gre gluhim in naglušnim predsednikom ter sekretarjem, ki so se menjavali vsakih par let. Najdaljši staž predsednika, kar dvajset let, ima Kren Franc, ki ga imajo vsi v zelo lepem spominu. Pred njim so predsedniško funkcijo imeli Slavko Šušteršič, Anton Strajnar, Mihaela Semec, Zdenko Tomc, za njim pa še Janez Kocjan, Janez Blatnik, Marjana Del Negro in sedanji predsednik Vladimir Kastelec, ki funkcijo še danes uspešno opravlja. Najdaljši staž sekretarke pa ima Vesela Banić, ki koordinira delo društva že 20 let.

Od leta 1997 dalje so se razmere za delo bistveno izboljšale, saj imajo v centru mesta lastne prostore. Društvo uporabnikom nudi prijeten in tehnično opremljen prostor in svetovanje, omogoča družene in kvalitetno preživljanje prostega časa, računalniški in otroški kotiček ter preizkus in izposojanje tehničnih pripomočkov. Informacije o njih najdete na spletni strani www.gluhinaglusni-dolenjske.si.

Bogastvo narave, tradicije in kulture je lahko za vsakega obiskovalca Novega mesta pravo dožive-

tje. Dolina reke Krke je, zlasti nad Novim mestom, za mnoge najlepša slovenska rečna dolina, njeno idilo pa še poudarjajo mehki bregovi, slikovite brzice in naravni jezovi. Poseben čar ji dajejo številni mlini in gradovi, ki se zlivajo s pokrajino v čudovito podobo časa, ki ga ni več.

Prijetno bivanje v mestu dopolnjujejo razgledne točke, romarske poti, športni in drugi objekti ter bogati gozdovi s sprehajalnimi potmi, možnostmi lova, nabiranja gozdnih sadežev in ribolova. V samem mestu najdemo številne kulturne spomenike in znamenitosti, v Dolenjskem muzeju pa tudi izredno arheološko bogastvo.

Novo mesto vas vabi na zmenek. Obiščite in spoznajte ga, gotovo se boste zaljubili vanj, kajti daleč naokoli ni tako lepega, čutečega in hrepenečega mesta, kot je ravno Novo mesto.

Viri:

- <http://www.dolenjskimuzej.si/>
- <http://www.650nm.si/>
- <http://www.novomesto.si/>

Adem Jahjefendić

Nikola Krajačić (1944–2015)

Konec letošnjega oktobra nas je presenetila žalostna vest, da je preminil nekdanji športnik in olimpijec Nikola Krajačić.

Nikola je svojo športno pot kot atlet na dolge proge začel v takratnem atletskem klubu Železničarskega športnega društva Ljubljana pri znanem atletskem trenerju Janezu Gaberšku – Hanziju. Krona njegove atletske kariere sta bila nastopa na letnih olimpijskih igrah gluhih v Beogradu leta 1969 in Malmöju leta 1973, kjer je tekmoval kot slovenski športnik pod jugoslovansko zastavo v tekaških disciplinah na 5.000 in 10.000 metrov ter 25 kilometrov. Po končani aktivni atletski poti se je posvetil svoji družini in s pokojno ženo Jovanko vzgojil tri otroke, Vero, Ido in Romana. Roman je podedoval očetove športne gene in je član zlate košarkarske reprezentance gluhih iz leta 2004, ko je osvojila naslov evropskega prvaka.

Športna zveza gluhih Slovenije njegovim svojim izreka iskreno sožalje in bo ohranila lep spomin nanj.

Anton Petrič
Športna zveza gluhih Slovenije

Prijazno staranje doma

V Zavodu za oskrbo na domu Ljubljana želimo vsem, ki se zaradi starosti, invalidnosti ali kronične bolezni ne zmorejo oskrbovati sami, nuditi lepše in prijaznejše življenje na svojem domu.

Pri delu nas vodijo želja, da bi pomoč in oskrbo zagotovili čim večjemu številu prebivalcev Ljubljane, posluh za individualne potrebe uporabnikov ter visoko postavljeni standardi kakovosti storitev. Skrbimo za dobre medsebojne odnose in zaupanje, ki smo jih stkali skozi leta uspešnega delovanja.

Socialna oskrba na domu

Socialna oskrba na domu je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem okolju in se zaradi starosti, invalidnosti ali kronične bolezni ne morejo oskrbovati ali negovati sami, njihovi svojci pa tega ne zmorejo ali za to nimajo možnosti.

Storitev obsega naslednje sklope opravil:

- pomoč pri temeljnih dnevni opravilih: pomoč pri oblačenju in slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanju in negi osebnih ortopedskih pripomočkov;
- gospodinjsko pomoč: prinašanje enega pripravljenega obroka, nabavo živil, pripravo manjšega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje;
- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov: spremljanje pri opravljanju nujnih obveznosti, vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca.

Trajanje storitev

Neposredno izvajanje storitve pomoči na domu poteka med 6. in 22. uro, vse dni v tednu, največ do 20 ur tedensko. V primeru, ko zaradi potreb storitve izvajata dva socialna oskrbovalca ali oskrbovalki, se lahko število ur mesečno poveča za največ eno tretjino.

1

Do pomoči na domu so upravičene:

- osebe, stare nad 65 let, ki zaradi starosti ali drugih okoliščin niso sposobne za popolnoma samostojno življenje;
- osebe s statusom invalida, kot ga določa Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, če stopnja in vrsta njihove invalidnosti omogočata občasno oskrbo na domu;
- druge invalidne osebe s priznano pravico do tuje pomoči in nege za opravljanje večine življenjskih funkcij;
- kronično bolni in osebe z dolgotrajnimi okvarami zdravja, ki nimajo statusa invalida in so po oceni pristojnega centra za socialno delo brez občasne pomoči druge osebe nesposobne za samostojno življenje;
- hudo bolni otroci ali otroci s težko oz. najtežjo motnjo v telesnem in duševnem razvoju, ki niso vključeni v organizirane oblike varstva.

2

Socialni servis

Socialni servis je storitev zunaj javne službe. Do storitev so upravičeni vsi, ki zaradi invalidnosti, starosti, otrokovega rojstva, bolezni, v primeru nesreč ter drugih primerih potrebujejo pomoč za vključitev v vsakdanje življenje.

Izvajamo dve skupini storitev socialnega servisa:

1. skupina: pedikura, frizerske storitve, pospravljanje... (10 EUR na uro).
2. skupina: druženje, spremstvo pri različnih obveznostih ali dejavnostih, varstvo v času odsotnosti svojcev, nakupi, spremstvo na sprehodih... (7,11 EUR na uro).

3

Prostovoljstvo in medgeneracijska sodelovanja

V okviru prostovoljstva za naše uporabnike organiziramo družabništvo, poudarek pa dajemo tudi različnim medgeneracijskim dogodkom in srečanjem ter jim tudi tako omogočamo lepše in prijaznejše preživljanje vsakdana.

4

Cena storitve

Mestna občina Ljubljana subvencionira stroške storitve socialne oskrbe v višini 80 %, tako da cena za uporabnika znaša:

ob delavnikih _____	3,43 EUR na uro
ob nedeljah _____	4,46 EUR na uro
ob državnem prazniku in dela prostih dnevih _____	4,63 EUR na uro

!

Upravičenec, ki ne zmore plačila storitve, lahko oprostitev plačila uveljavi na Centru za socialno delo.

5

Program Norveškega finančnega mehanizma 2009–2014

V sklopu projekta »Aktivno in kvalitetno staranje v domačem okolju« (A-Qu-A) bomo starejši populaciji iz Mestne občine Ljubljana, v času trajanja projekta, od maja 2015 do konca aprila 2016, nudili še brezplačne storitve fizioterapije, delovne terapije, prehranskega svetovanja, zdravstvene nege in logopedije. Skupaj s projektnimi partnerji (Mestna občina Ljubljana, UP Znanstveno-raziskovalno središče – Inštitut za kineziološke raziskave, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, UL Zdravstvena fakulteta, Fakulteta za dizajn, Univerza Oslo in Akerhus – Fakulteta za zdravstvene vede) pa bomo nudili tudi pripravo intervencijskih programov, usmerjenih v izboljšanje gibalne učinkovitosti starejših občanov, prakse študentov, svetovanja za ureditev bivalnega okolja in gibalne vadbe. Z vključenostjo partnerjev iz različnih strok bomo omogočili celosten in individualen pristop do dela z osebami, ki živijo v domačem okolju, z namenom dviga kakovosti bivanja in samostojnega življenja na svojem domu ter zagotavljanja zdravega in aktivnega staranja prebivalcev Mestne občine Ljubljana.

35 let Prisluhljivo tišini

Filmski festival gluhih

Popolna preobrazba

Obraz meseca – Neisha

Športaj z mano

Kulinarični kotiček

Informativne oddaje z znakovnim jezikom

Gledališki festival gluhih